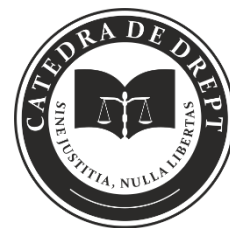

EST RES SANCTISSIMA CIVILIS SAPIENTIA
ETIYA DREPTULUI ESTE UN LACUS DUM CILIS MAI SIFITE
НАУКА ПРАВА - НАСВЕНЕНЕНЕНЕНЕ ДЕЛО

**UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN
BĂLȚI**

**FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE SOCIALE
CATEDRA DE DREPT**

SANCTIUNILE DE DREPT PENAL

- Compendiu -

Autor:

MARIANA SPATARI,

doctor în drept, conferențiar universitar interimar

BĂLȚI – 2022

CZU 343.24(075.8)

S72

Discutat și aprobat la ședința
Consiliului Facultății de Drept și Științe Sociale,
proces-verbal nr.7 din **06.04.2022**

**Decanul FDȘS,
conf. univ., dr., Vitalie RUSU**

Discutat și aprobat la ședința
Catedrei de drept
proces-verbal nr.7 din **29.03.2022**

**Șeful Catedrei de drept,
conf. univ., dr., Ina ODINOKAIA**

Recenzenți:

BERLIBA Viorel, conf. univ., dr. hab., Academia „Ștefan cel Mare” al MAI;
SORBALĂ Mihail, lect. univ., dr., șef catedră, ULIM;
RUSU Vitalie, conf. univ., dr.;
DĂNOI Ion, conf. univ. int., dr.;
GAVAJUC Stela, lect. univ., dr., avocat.

CUPRINS

CUVÂNT INTRODUCATIV	4
LISTA ABREVIERILOR	5
1. ASPECTE GENERALE PRIVIND SANCTIUNILE DE DREPT PENAL	6
2. PEDEAPSA PENALĂ	8
2.1. Noțiunea și trăsăturile pedepsei penale	8
2.2. Scopul și funcțiile pedepsei penale	9
2.3. Clasificarea pedepselor penale	11
3. CATEGORIILE PEDEPSELOR PENALE APLICATE PERSOANELOR FIZICE	14
3.1. Amendă	18
3.2. Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate	21
3.3. Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept	24
3.4. Retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat	29
3.5. Munca neremunerată în folosul comunității	32
3.6. Închisoarea	36
3.7. Detențiunea pe viață	41
4. CATEGORIILE PEDEPSELOR PENALE APLICATE PERSOANELOR JURIDICE	43
4.1. Amendă	44
4.2. Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate	46
4.3. Lichidarea persoanei juridice	49
5. MĂSURILE DE SIGURANȚĂ	50
5.1. Măsurile de constrângere cu caracter medical	56
5.2. Măsurile de constrângere cu caracter educativ	61
5.3. Expulzarea	73
5.4. Confiscarea specială	76
5.5. Confiscarea extinsă	79

CUVÂNT INTRODUCATIV

Sancțiunile de drept penal reprezintă o instituție de bază a dreptului penal care, alături de instituția infracțiunii și instituția răspunderii penale, formează pilonii oricărui sistem de drept penal. Reglementarea sancțiunilor de drept penal este importantă pentru întreaga reglementare penală, înscriindu-se ca aspect esențial al principiului fundamental al legalității și contribuind la realizarea ordinii de drept, atât prin conformare, cât și prin constrângerea exercitată față de cei care au încălcat dispozițiile normelor penale. Sancțiunea este consecința stabilirii răspunderii penale a făptuitorului, iar la rândul ei, răspunderea penală este consecința săvârșirii unei infracțiuni.

Sub orice formă s-ar prezenta sancțiunea aplicată unei persoane, aceasta nu este decât o modalitate de a acționa asupra acelor mecanisme psihice care influențează comportamentul uman spre a determina o profundă transformare a acestora atât în folosul condamnatului, dar și a întregii societăți.

Pentru a scoate în evidență particularitățile sancțiunilor de drept penal, ne-am propus drept obiectiv de bază elaborarea unui material metodic, care ar conține o analiză a pedepselor penale și a măsurilor de siguranță prin prisma prevederilor legislației penale în vigoare. Materialul metodic conține informații teoretice analizate prin prisma legislației penale în vigoare, dar și dispoziții redactate schematic, fapt ce va facilita înțelegerea și cunoașterea sancțiunilor de drept penal.

Prezenta lucrare metodică este destinată studenților de la ciclul I, studii superioare cu frecvență / frecvență redusă, dar și masteranzilor de la ciclul II, studii superioare de master, programele de studii *Științe penale, criminologie și criminalistică* (90 și 120 de credite).

Autorul

LISTA ABREVIERILOR

art. – articol

alin. – aliniat

etc. – etcetera

C. pen. – Codul penal

C. pen. al RM – Codul penal al Republicii Moldova

lit. – litera

nr. – numărul

op. cit. – operă citată

p. – pagina

par. – paragraful

pct. – punctul

PG – Partea Generală

PG CP – Partea Generală a Codului penal

PS – Partea Specială

PS CP – Partea Specială a Codului penal

RM – Republica Moldova

u. c. – unitate convențională

1. ASPECTE GENERALE PRIVIND SANȚIUNILE DE DREPT PENAL

Sanțiunile de drept penal sunt măsuri de constrângere și reeducare, specifice dreptului penal, care se aplică în cazul săvârșirii unor fapte (acțiuni sau inacțiuni), prevăzute de legea penală, în scopul restabilirii ordinii de drept, încălcate și apărării relațiilor sociale protejate prin normele penale.

Sanțiunile de drept penal prezintă anumite trăsături caracteristice care le deosebesc de toate celelalte categorii de sancțiuni juridice. Spre deosebire de majoritatea sancțiunilor extrapenale, care pot fi înlăturate prin voința persoanei titulare a acțiunii, cele penale sunt inevitabile, acțiunea penală în vederea tragerii la răspundere penală și aplicării sancțiunii fiind exercitată din oficiu, constituind o obligație a organelor judiciare. Odată stabilită răspunderea penală, aplicarea sancțiunilor penale este inevitabilă și nu poate fi înlăturată decât în cazuri anume prevăzute de lege. Totodată, caracteristic sancțiunilor de drept penal este și faptul că au drept origine imediată săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală și că aplicarea lor nu este posibilă decât ca urmare a săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală. Ele acționează întotdeauna *post delictum*.¹

Din cele relatate putem menționa că sancțiunile de drept penal au următoarele caractere:

a) *caracterul represiv* – este dat de faptul că ele supun la privațiuni, îngrădiri și suferințe pentru persoana căreia se aplică, ca urmare a încălcării normei penale;

b) *caracterul preventiv – educativ*: sancțiunile penale, prin însăși înscrierea, prevederea lor în lege, au scopul de a descuraja pe cel care a săvârșit fapta spre a nu mai comite alte fapte în viitor, cât și o exemplaritate pentru alte persoane predispuse să comită asemenea fapte;

c) *caracterul necesar și inevitabil* - evocă faptul că sancțiunile penale sunt de neînlăturat, inevitabile deoarece în marea majoritate a cazurilor acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, constituind o obligație a organelor penale;

d) *caracterul post-delictum* - decurge din faptul că originea sancțiunilor se află în săvârșirea faptei prevăzute de legea penală.²

Codul penal al Republicii Moldova prevede două categorii de sancțiuni de drept penal:

- pedepsele penale;
- măsurile de siguranță.

Pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului ce se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor.

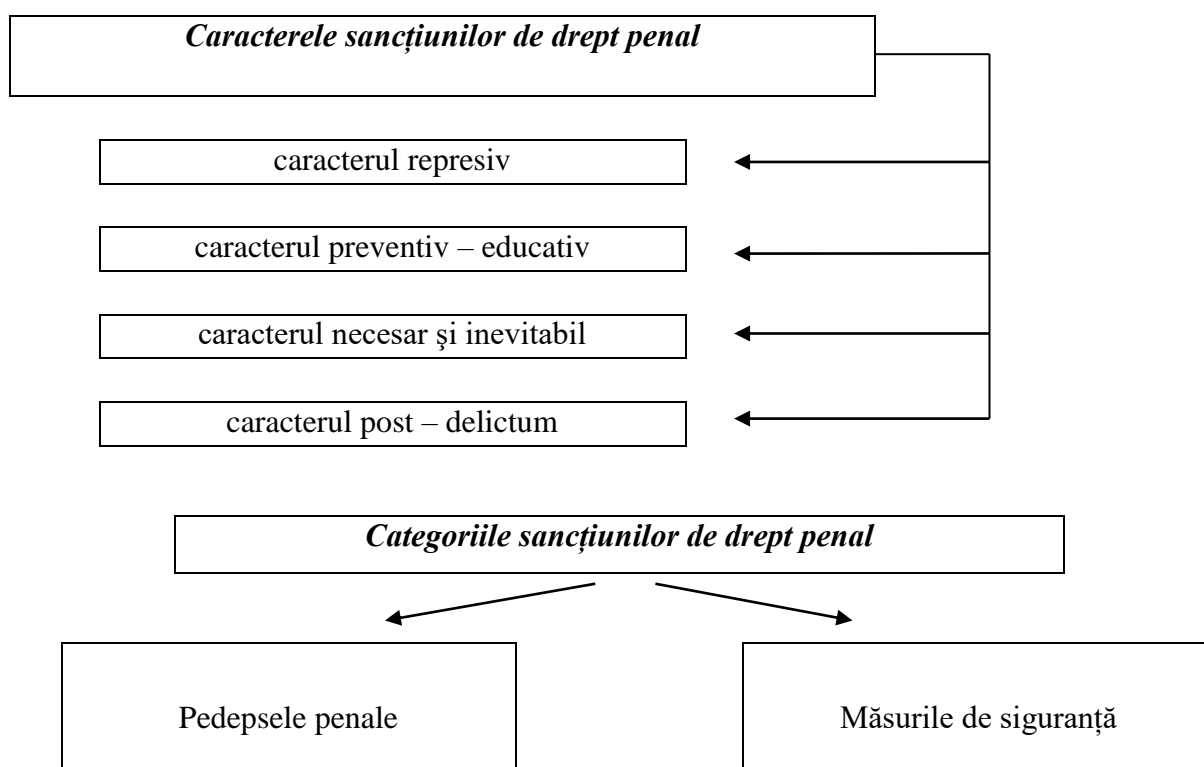
¹ Bulai C., Bulai B. N. Manual de drept penal. Partea generală. Ed. Universul Juridic. București, 2007, p. 284-285.

² Alecu Gh. Instituții de drept penal. Partea generală și specială. Ovidius University Press. Constanța, 2010, p. 10.

Măsurile de siguranță sunt mijloace penale de constrângere cu caracter pur preventiv, prin care se completează sancțiunile penale luate în vederea înlăturării unei stări de pericol și preîntâmpinării săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală, față de persoanele care au comis astfel de fapte în prezența unor asemenea stări.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Sancțiunile de drept penal sunt măsuri de constrângere și reeducare, specifice dreptului penal, care se aplică în cazul săvârșirii unor fapte (acțiuni sau inacțiuni) prevăzute de legea penală, în scopul restabilirii ordinii de drept încălcate și apărării relațiilor sociale protejate prin normele penale.

Bibliografie recomandată:

1. Alecu Gh. Instituții de drept penal. Partea generală și specială. Ovidius University Press. Constanța, 2010.
2. Bulai C., Bulai B. N. Manual de drept penal. Partea generală. Ed. Universul Juridic. București, 2007.
3. Lefterache L.V. Drept penal. Partea generala. Editia a 2-a. Editura Hamangiu, 2018.
4. Spatari M., Nedelcu VI. Unele particularități ale măsurilor de constrângere, reglementate de legea penală a Statelor Unite ale Americii și a Marii Britanii. În: Legea și viața: publicație științifico-practică, nr.3 (303) / 2017, p.12-17.

5. Spatari M., Nedelcu VI. Unele aspecte interpretative privind formele constrângerii în dreptul penal. În: *Legea și viața: publicație științifico-practică*, nr.2 (314) / 2018, p.55-58.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce se înțelege prin sancțiunile de drept penal?
2. Care sunt caracterele sancțiunilor de drept penal?
3. Ce categorii de sancțiuni prevede C. pen. al RM?
4. Prin ce se deosebesc pedepsele penale de măsurile de siguranță?

2. PEDEAPSA PENALĂ

2.1. Noțiunea și trăsăturile pedepsei penale

În cadrul sancțiunilor de drept penal, un rol important îl ocupă pedeapsa, singura sancțiune penală menită să asigure restabilirea ordinii de drept încălcată prin săvârșirea unei infracțiuni.

Potrivit art. 61 al. (1) C. pen. al RM pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului ce se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor.

Din conținutul definiției legale putem deduce următoarele trăsături ale pedepsei penale, care o deosebesc de celelalte sancțiuni penale:

Pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală, determinată de legea penală - această trăsătură denotă caracterul său coercitiv, deoarece persoana asupra căreia se aplică este supusă unor restricții sau privațiuni. Intensitatea acestor restricții poartă un caracter diferit, în corespundere cu durata sau mărimea pedepsei aplicabile. Constrângerea, fiind o caracteristică a pedepsei ține nemijlocit de esența acesteia și este practic dictată de nevoia de a proteja valorile sociale cărora li s-a adus atingere prin săvârșirea infracțiunii.

Pedeapsa fiind o consecință a răspunderii penale, ea nu intervine decât atunci când nu s-a respectat preceptul normei de drept penal, când destinatarul acesteia nu și-a respectat obligația elementară de conformare la aceste exigențe, nesocotind nu numai avertismentul cuprins în interzicerea faptei periculoase, sub acțiunea pedepsei, dar și întregul sistem educativ ce funcționează în societate.³ Dezvoltarea și existența societății ar fi imposibilă fără de ocrotirea și asigurarea valorilor primordiale ce stau drept temelie acesteia, salvagardarea socială implică stoparea absolută a activității infracționale care au drept efect pereclitarea valorilor sociale, precum

³ Basarab M. *Drept penal partea generală*. Ediția a IV-a (revăzută și adăugită). București: Lumina Lex, 2002, p. 150.

anihilarea unor astfel de activități pe viitor, iar pedeapsa penală, ca și măsură de constrângere, este instrumentul potrivit în vederea realizării acestor obiective.

Pedeapsa penală este un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului – constrângerea pe care o implică pedeapsa penală nu poate fi concepută ca un scop în sine, ci este ea însăși un mijloc de împiedicare a repetării conduitei infracționale, un mijloc de continuare a sistemelor educative care funcționează în societate în condiții speciale de constrângere. Persoana care a săvârșit o infracțiune nu este și nu poate fi considerată, în general, ca nerecuperabilă, și deci, exclusă din procesul educativ, ci dimpotrivă, trebuie implicată cu o mai mare vigoare în acest proces.⁴

Pedeapsa penală se aplică persoanei care a săvârșit o infracțiune – această trăsătură reflectă caracterul personal al pedepsei, care nu poate fi aplicată decât infractorului, fapt prevăzut la art. 6 alin.(1) C. pen. al RM „persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție. Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală.”

Pedeapsa penală se aplică de instanțele de judecată – potrivit prevederilor art. 114 din Constituția RM „justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești”. Aceeași reglementare o regăsim și la art. 61 alin.(1) C.pen. al RM: pedeapsa penală se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni. La categoria instanțelor judecătorești se atribuie judecătoriile, Curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție.

Pedeapsa penală cauzează anumite lipsuri și restricții drepturilor persoanelor condamnate – autorii americani, în cadrul *Dicționarului de termeni juridici*, au definit pedeapsa drept orice *durere, suferință, osândă, restricție*, aplicată persoanei în numele legii de instanța de judecată pentru infracțiuni sau delict penale prescrise.⁵ Deși art. 61 alin. (2) C. pen. al RM prevede că „executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate”, totuși prin aplicarea unei pedepse penale condamnatului i se limitează anumite drepturi și i se impun restricții ca urmare a infracțiunii săvârșite. Aceste lipsuri și restricții au drept scop sancționarea și corectarea condamnatului.

2.2. Scopul și funcțiile pedepsei penale

Potrivit art. 61 alin. (2) C. pen. al RM „pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea și resocializarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane.” Scopul de bază al pedepsei este restabilirea

⁴ Borodac Al., Gherman M., Maldea N., Aldea C. T., Costa M.M., Stiuț V. Manual de drept penal: partea generală, pentru învățământ universitar, Tipografia Centrală, Chișinău, 2005, p. 376.

⁵ Ruch G. Dictionary of criminal justice. Boston: Dushkin Pub. Group, 1997, p. 290- 291.

echității sociale, care presupune restabilirea drepturilor lezate în urma săvârșirii infracțiunii. Echitatea socială a pedepsei se realizează prin aplicarea unei sancțiuni infractorului, proporțională faptei săvârșite.

Corectarea și resocializarea condamnatului, ca scop al pedepsei penale, presupune conștientizarea de către infractor a celor săvârșite, schimbarea concepțiilor și convingerilor greșite care l-au influențat în vederea comiterii infracțiunii. Este necesar ca condamnatul să înțeleagă că respectarea normelor penale este o necesitate, iar comportamentul lui legal va evita sancționarea ulterioară.

Prin aplicarea pedepsei penale se urmărește prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea condamnaților (prevenția specială), cât și a altor persoane (prevenția generală).

Funcțiile pedepsei penale:

1. *Funcția de constrângere statală* este unanim acceptată și recunoscută în literatura de specialitate. În urma aplicării pedepsei, infractorul este silit să înceteze activitatea criminală și să-și modifice comportamentul în conformitate cu prevederile legii penale.⁶ Această funcție se realizează prin aplicarea unor măsuri represive împotriva celui condamnat, în dependență de durata sau quantumul acestora. Efectul pedepselor penale presupune limitarea sau pierderea de către condamnat a unor drepturi sau libertăți.

2. *Funcția de corectare și reeducare* presupune că pedeapsa penală are capacitatea de a influența conștiința celui condamnat, având menirea de a crea o atitudine respectuoasă față de valorile și interesele protejate de legea penală, precum și față de ordinea juridică și de regulile de convețuire socială. În momentul aplicării unei pedepse, cât și în procesul de executare a acesteia, statul, prin intermediul organelor sale abilitate, trebuie să se implice în mod nemijlocit la corectarea și reeducarea persoanelor vinovate.⁷

3. *Funcția de exemplaritate* constă în influența pe care o produce pedeapsa aplicată condamnatului asupra altor persoane, care, văzând constrângerea la care este supus condamnatul, sunt nevoite să reflecteze asupra propriei lor comportări și să se abțină de la săvârșirea de infracțiuni.⁸ Unii autori au o poziție diferită, considerând că „pedeapsa, prin exemplaritatea ei, nu poate deveni instrument de reeducare folosit de membrii colectivității în scop de politică; astfel, ar însemna că infractorul să fie pedepsit nu pentru fapta comisă, ci pentru a-i înspăimânta pe ceilalți”.⁹ Totuși, putem conchide că, funcția de exemplaritate, servește nemijlocit la realizarea prevenției generale, dar și a prevenției speciale.

⁶ Botnaru S., Șavga A., Grama M. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Editura Cartier, SRL, 2005, p. 431.

⁷ Moldovan A. T. Drept penal. Partea Generală. Brașov: Lux Libris, 2009, p. 79.

⁸ Bulai C. Drept penal - partea generală. București: All Beck, 1997, p. 287- 288.

⁹ Daneș Ș., Papadopol V. Individualizarea judiciară a pedepselor. București: Editura Juridică, 2003, p. 63.

4. *Funcția de eliminare* privește în mod special persoanele fizice, care, în situația când sunt condamnate la închisoare, sunt eliminate temporar din societate, iar în cazul detențiunii pe viață – definitiv.

Eliminarea este posibilă și pentru persoanele juridice - în cazul privării de dreptul de a exercita o anumită activitate, persoana juridică nu poate încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a exercita alte activități. Aceste interdicții presupun, în fapt, o eliminare temporară din circuitul comercial.

2.3. Clasificarea pedepselor penale

În literatura de specialitate se întâlnesc mai multe criterii de clasificare a pedepselor:

a) *După obiectul asupra căruia își răsfrâng acțiunea se cunosc*: pedepse privative de viață, pedepse corporale, pedepse privative sau restrictive de libertate, pedepse privative sau restrictive de drepturi, pedepse pecuniare, pedepse morale.

Pedepsele privative de viață au drept obiect suprimarea vieții condamnatului, fiind vorba despre pedeapsa cu moartea.

Pedepsele corporale privesc corpul persoanei și urmăreau producerea unor suferințe fizice (bătăia, înfierarea, castrarea etc.), ele au fost excluse în majoritatea legislațiilor penale.

Pedepsele privative sau restrictive de libertate constau în suprimarea sau constrângerea libertății condamnatului, în anumite condiții prevăzute de lege.

Pedepsele privative sau restrictive de drepturi constau în suprimarea unor drepturi sau restrângerea exercitării unor drepturi (de exemplu, interzicerea drepturilor politice - de a alege și a fi ales ori interzicerea dreptului de a exercita profesia de medic, farmacist etc.).

Pedepsele pecuniare sunt cele care aduc atingere patrimoniului condamnatului: amenda, confiscarea generală.

Pedepsele morale evocă dezaprobarea publică a infractorului și a faptei sale: mustrarea, publicarea și afișarea hotărârii de condamnare.

b) *După importanța atribuită pedepselor din punct de vedere funcțional*: pedepse principale, pedepse complementare și pedepse accesorii.

Pedepsele principale sunt sancțiuni de sine stătătoare, independente, incidența lor nefiind condiționată de aplicarea altor sancțiuni de drept penal.

Pedepsele complementare sunt acele pedepse care se aplică de instanțele de judecată, în anumite condiții, stabilite de lege, cu scopul de a complini acțiunea pedepselor principale și se execută distinct de acestea.

Pedepsele accesorii decurg în mod automat din pedeapsa principală, prin voința legii, fără ca instanța de judecată să fie nevoită a le pronunța prin hotărârea de condamnare, iar executarea lor se face concomitent cu pedeapsa principală.

c) *După gradul de determinare*: pedepse determinate și pedepse nedeterminate.

Pedepsele determinate presupun inserarea acestora în lege sub aspectul naturii, duratei și cuantumului. Pedepsele nedeterminate sunt prevăzute în lege doar sub aspectul naturii lor fără ca norma incriminatorie să fixeze durata și cuantumul. Potrivit pedepselor acestui sistem, judecătorul trebuie să pronunțe o pedeapsă nedeterminată, indicând numai natura ei. Acest sistem nu este acceptat de legislațiile penale moderne, întrucât aduce grave prejudicii administrării justiției, putând provoca abuzuri și erori grave.

d) *În raport de numărul posibil de pedepse principale prevăzute în aceeași normă de drept penal*, se disting: pedepsele unice sau singulare și pedepsele multiple sau plurale. Pedepsele unice sau singulare există atunci, când pentru o infracțiune este prevăzută o singură pedeapsă. Pedepsele multiple sau plurale, când pentru aceeași infracțiune sunt prevăzute două sau mai multe pedepse.¹⁰

e) *În funcție de durata lor în timp sau de limitele temporale*: pedepsele pe termen și fără termen. Din categoria pedepselor pe termen fac parte majoritatea pedepselor, deoarece pentru ele legea penală stabilește anumite limite în timp, perioada în care acestea se execută.

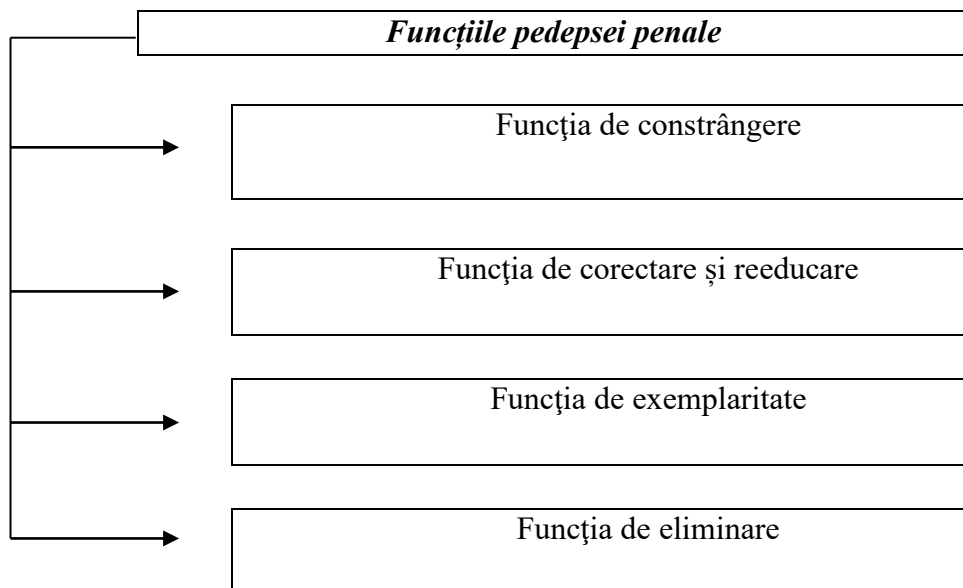
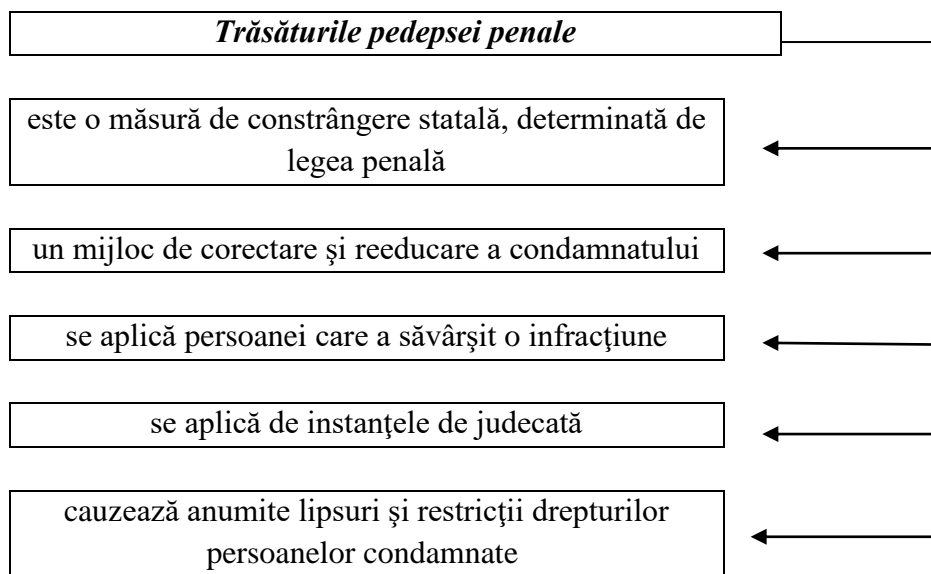
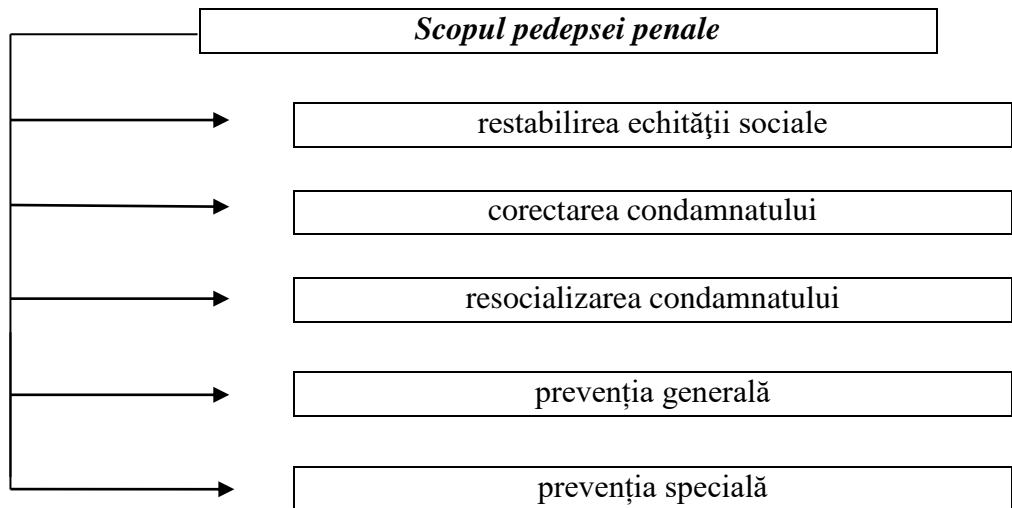
f) *În funcție de subiectul infracțiunii*, pedepsele penale se împart: în cele care sunt aplicate persoanelor fizice (art. 62 din CP al RM) și în cele aplicabile persoanelor juridice (art. 63 din CP al RM).¹¹ Anume acest criteriu a stat la baza clasificării pedepselor penale în sistemul nostru.

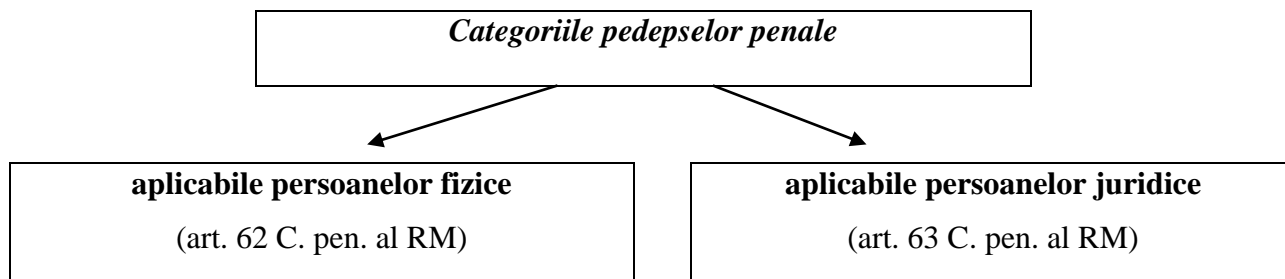
Noțiuni și dispoziții sistematizate

Pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului ce se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor (art. 61 al. (1) C. pen. al RM)

¹⁰ Alecu Gh. Instituții de drept penal. partea generală și partea specială. Ovidius University Press. Constanța, 2010, p. 217-218; Dobrinou V. Drept penal. partea generală. Ed. Lumina Lex. București, 2003, p. 413-414; Boroi Al., Nistoreanu Gh. Drept penal. Partea generală. Ed. All Beck. București, 2004, p. 276-278.

¹¹ Botnaru S., Șavga A., Grosu Vl., Grama M., op. cit., p. 434.

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Basarab M. Drept penal: partea generală. Ediția a IV-a (revăzută și adăugită). București: Lumina Lex, 2002.
3. Botnaru S., Șavga A., Grama M. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Editura Cartier, SRL, 2005.
4. Borodac Al., Gherman M., Maldea N., Aldea C. T., Costa M. M., Stiuț V. Manual de drept penal: partea generală, pentru învățământ universitar, Tipografia Centrală, Chișinău, 2005.
5. Bulai C. Drept penal- partea generală. București: All Beck, 1997.
6. Daneș Ș., Papadopol V. Individualizarea judiciară a pedepselor. București: Editura Juridică, 2015.
7. Moldovan A. T. Drept penal. Partea Generală. Brașov: Lux Libris, 2009.
8. Ruch G. Dictionary of criminal justice. Boston: Dushkin Pub. Group, 1997.

Întrebări de autoevaluare:

1. Care este scopul pedepsei penale?
2. Care sunt trăsăturile pedepsei penale?
3. Care sunt funcțiile pedepsei penale?
4. Cum se clasifică pedepsele penale după obiectul asupra căruia își răsfrâng acțiunea?
5. Cum se clasifică pedepsele penale după importanța atribuită din punct de vedere funcțional?
6. Cum se clasifică pedepsele penale în raport cu gradul de determinare?
7. Cum se clasifică pedepsele penale în raport de numărul posibil de pedepse principale, prevăzute în aceeași normă de drept penal?
8. Cum se clasifică pedepsele penale în funcție de durata lor în timp sau de limitele temporale?
9. Cum se clasifică pedepsele penale în funcție de subiectul infracțiunii?

3. CATEGORIILE PEDEPSELOR PENALE APLICABILE PERSOANELOR FIZICE

Art. 62 C. pen. al RM prevede pedepsele penale ce pot fi aplicate persoanelor fizice care au săvârșit infracțiuni. Sistemul fixat de legiuitor începe cu cea mai blândă pedeapsă – amenda și se termină cu cea mai aspră – detențiunea pe viață.¹² Ordinea indicată dă posibilitate instanțelor de judecată să aplice pedepsele – de la cele mai blânde la cele mai aspre pentru infracțiunile săvârșite, luându-se în considerație circumstanțele infracțiunii și personalitatea infractorului.

Sistemul pedepselor reprezintă o listă exhaustivă de tipuri (feluri) de pedepse stabilite în legea penală, care sunt grupate în categorii după anumite criterii, într-o anumită ordine. Pot fi evidențiate următoarele trăsături ale sistemului de pedepse:

- sistemul de pedepse reprezintă totalitatea de pedepse stabilite în legea penală;
- sistemul de pedepse este o enumerare exhaustivă, adică o listă care nu poate fi lărgită de către instanța de judecată, ci doar în urma unei modificări a legii penale;
- cadrul respectiv de pedepse este obligatoriu pentru instanța de judecată, aceasta putând aplica doar una dintre pedepse indicate în acest sistem;
- în cadrul acestei enumerări, pedepsele sunt aranjate într-o anumită consecutivitate sau ordine - de la cele mai blânde la cele mai severe;
- în acest sistem pedepsele se află într-o anumită corelație, uneori de subordonare: unele pedepse sunt principale, altele - complementare, adică în calitate de complinire la primele.¹³

Cadrul de pedepse național cuprinde trei categorii de pedepse, diferențiate după modul lor de aplicare și anume: categoria pedepselor principale, categoria pedepselor complementare și categoria pedepselor care pot fi aplicate, atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare.

Pedepsele principale sunt acele pedepse care au rolul important în sancționarea infractorului, care sunt prevăzute în lege pentru orice infracțiune, ce se pot aplica singure sau însoțite de alte pedepse complementare.

Codul penal al RM prevede următoarele pedepse principale: închisoarea, detențiunea pe viață și munca neremunerată în folosul comunității.

Pedepsele complementare sunt acele pedepse care se aplică de instanțele de judecată, în anumite condiții, stabilite de lege, cu scopul de a complini acțiunea pedepselor principale și se execută distinct de acestea.

La categoria pedepselor complementare, legiuitorul atribuie: retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat, precum și privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept.

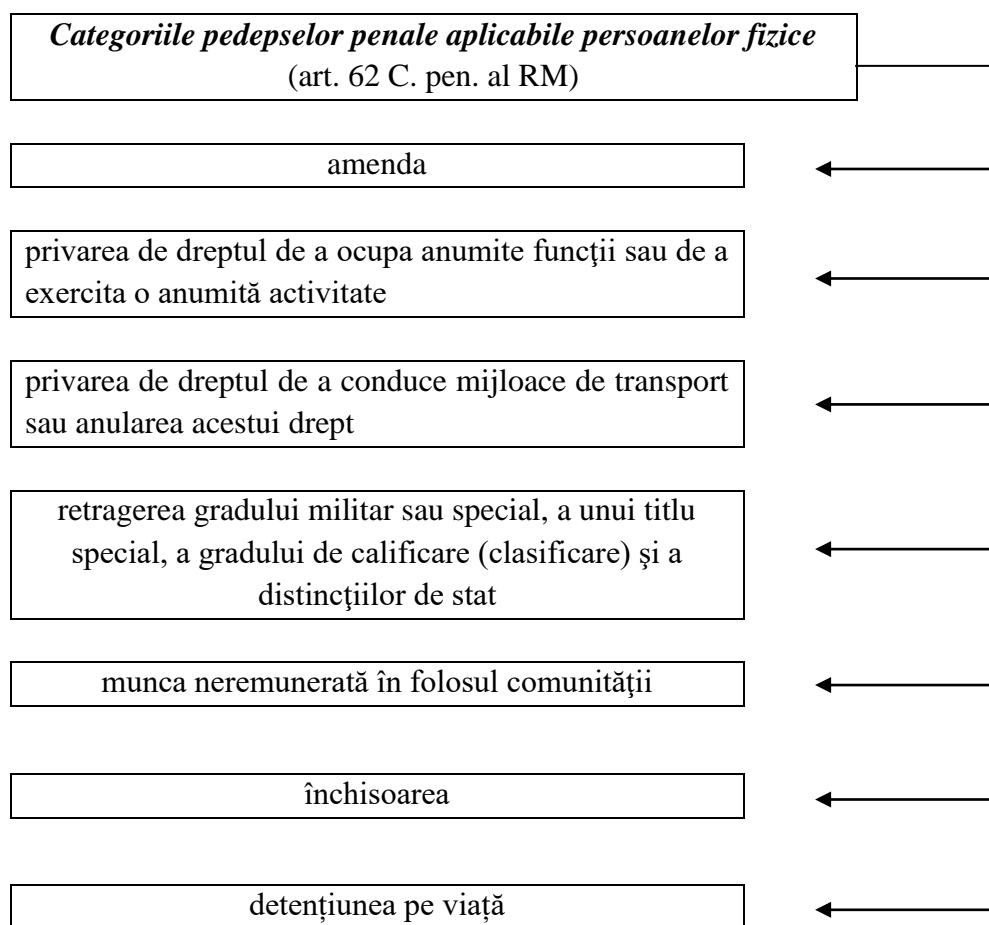
¹² Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac Al., ș.a. Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu. Centrul de drept al Avocaților, Chișinău, 2003, p. 164.

¹³ Botnaru S., Șavga A., Grosu Vl., Grama M., op. cit., p. 431-432.

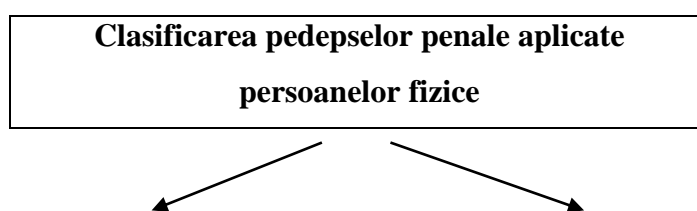
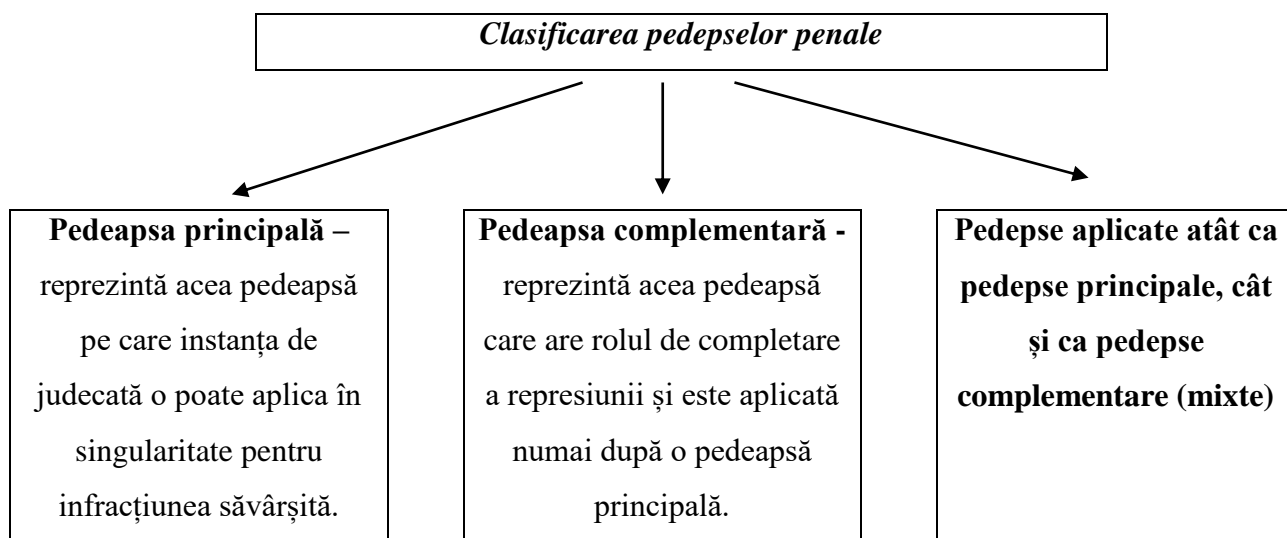
Aplicarea pedepsei complementare are ca scop completarea pedepsei principale și, ca atare, nu poate fi niciodată aplicată singură. În același timp, pedeapsa complementară este o pedeapsă determinată, legea prevăzând exact drepturile al căror exercițiu poate fi interzis, iar instanța judecătorească determină ulterior, în mod concret, dreptul sau drepturile pe care le interzice condamnatului și durata exactă a interzicerii. Existența pedepselor complementare își are justificarea în faptul că, de multe ori, pedeapsa principală, din cauza caracterului infracțiunii săvârșite sau a trăsăturilor proprii persoanei infractorului, apare ca insuficientă pentru atingerea scopului urmărit prin pedeapsă. În fine, pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, având un conținut variabil și divizibil, poate fi ușor individualizată în raport cu nevoile de reeducare a infractorului, contribuind astfel la o mai justă individualizare a pedepselor.¹⁴

La art. 62 alin. (4) C. pen. al RM este prevăzută o categorie de pedepse care pot fi aplicate, atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare, fiind vorba despre: amendă, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

¹⁴ Antoniu G., Toader T. Explicațiile noului Cod penal. Vol. II. Articolele 53-187. Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 21.

<i>Pedepse principale</i>	<i>Pedepse complementare</i>	<i>Pedepse aplicate atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare</i>
munca neremunerată în folosul comunității	retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat	amenda
închisoarea	privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept	privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate
detențiunea pe viață		

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: [https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474 &lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro).

2. Antoniu G., Toader T. Explicațiile noului Cod penal. Vol. II. Articolele 53-187. Ed. Universul Juridic. București, 2015.
3. Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac Al., ș.a. Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu. Centrul de drept al Avocaților, Chișinău, 2003.
4. Basarab M. Drept penal partea generală. Ediția a IV-a (revăzută și adăugită). București: Lumina Lex, 2002.
5. Borodac Al., Gherman M., Maldea N., Aldea C. T., Costa M. M., Stiuț V. Manual de drept penal: partea generală, pentru învățământ universitar, Tipografia Centrală, Chișinău, 2005.
6. Dongoroz V., Kahane S., Antoniu G., Bulai C., Iliescu N., Stănoiu R. Explicații teoretice ale Codului penal român. Volumul II. Ediția a II-a. Editura All Beck. București, 2003.

Întrebări de autoevaluare:

1. Care sunt trăsăturile sistemului de pedepse?
2. Prin ce se caracterizează pedepsele principale?
3. Care sunt particularitățile pedepselor complementare?
4. Prin ce se caracterizează pedepsele accesorii?
5. Care sunt pedepsele penale aplicabile persoanelor fizice conform C. pen. al RM?
6. Care categorii de pedepse prevăzute de C. pen. al RM pot fi aplicate persoanelor fizice doar ca pedepse principale?
7. Care categorii de pedepse prevăzute de C. pen. al RM pot fi aplicate persoanelor fizice doar ca pedepse complementare?
8. Care categorii de pedepse prevăzute de C. pen. al RM pot fi aplicate persoanelor fizice atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare?

3.1. AMENDA (art. 64 C. pen. al RM)

Amenda este o sancțiune pecuniară ce constă în achitarea de către condamnat în contul statului a unei sume de bani, cuantumul căreia este stabilit în sancțiunea normei de incriminare. Amenda se aplică de instanța de judecată atât ca pedeapsă principală, cât și ca pedeapsă complementară. În calitate de pedeapsă complementară, amenda poate fi aplicată doar în cazurile în care este prevăzută expres pentru infracțiunea concretă.

Amenda se stabilește în unități convenționale, unitatea convențională de amendă fiind la moment egală cu 50 de lei.

Potrivit art. 64 alin. (3) C. pen. al RM mărimea amenzii pentru persoanele fizice se stabilește în limitele la 500 la 3000 unități convenționale, iar pentru infracțiunile săvârșite din interes material – până la 20000 unități convenționale, luându-se ca bază mărimea unității convenționale la

momentul săvârșirii infracțiunii. Mărimea amenzii se stabilește în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite și de situația materială a celui vinovat și a familiei sale.

Legiuitorul moldav, în contextul principiului umanismului, oferă posibilitatea anumitor privilegii la achitarea amenzii, și anume, în coroborare cu art. 64 alin. (3) C. pen. al RM, luând în considerare circumstanțele cauzei, instanța de judecată poate dispune achitarea amenzii în rate timp de până la 5 ani.

Dacă instanța de judecată stabilește amenda maximă prevăzută în sancțiunea normei de incriminare, trebuie să se ia în vedere dacă pedeapsa va putea fi executată, dacă este reală pentru condamnat să achite suma dată fără ca să afecteze sursele de existență a familiei acestuia.

Legiuitorul a prevăzut o situație aparte în cazul săvârșirii unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, condamnatul având dreptul să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în cel mult 3 zile lucrătoare din momentul în care hotărârea devine executorie. În această situație se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral.

Potrivit art. 64 alin. (5) C. pen. al RM „în caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la achitarea amenzii stabilite ca pedeapsă principală sau complementară, instanța de judecată poate să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu închisoare în limitele termenelor pedepsei maxime, prevăzute de articolul respectiv al Părții speciale a prezentului cod. Suma amenzii se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o lună de închisoare pentru 100 unități convenționale.”

Nici legea penală, nici cea execuțional-penală nu determină cazurile când poate fi considerat că condamnatul se eschivează cu rea-voință de la executarea pedepsei. Instanța de judecată urmează să stabilească aceasta în mod individual pentru fiecare caz de neachitare a amenzii.

În literatura de specialitate s-a expus ideea că prin eschivare cu rea-voință se înțelege neîndeplinirea conștientă, fără motive obiective, de către condamnat a deciziei instanței de judecată de a achita în termen amenda stabilită.¹⁵

Pentru a constata eschivarea cu rea-voință în acțiunile condamnatului, trebuie stabilită prezența cumulativă a două circumstanțe: în primul rând – neachitarea amenzii în termenele stabilite de legislația execuțional-penală; în al doilea rând – ascunderea, dosirea intenționată a venitului.¹⁶

În cazul în care condamnatul nu este în stare să plătească amenda stabilită ca pedeapsă principală sau complementară, legiuitorul vine cu o soluție alternativă - instanța de judecată poate, potrivit prevederilor art. 67 C. pen. al RM, să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu muncă

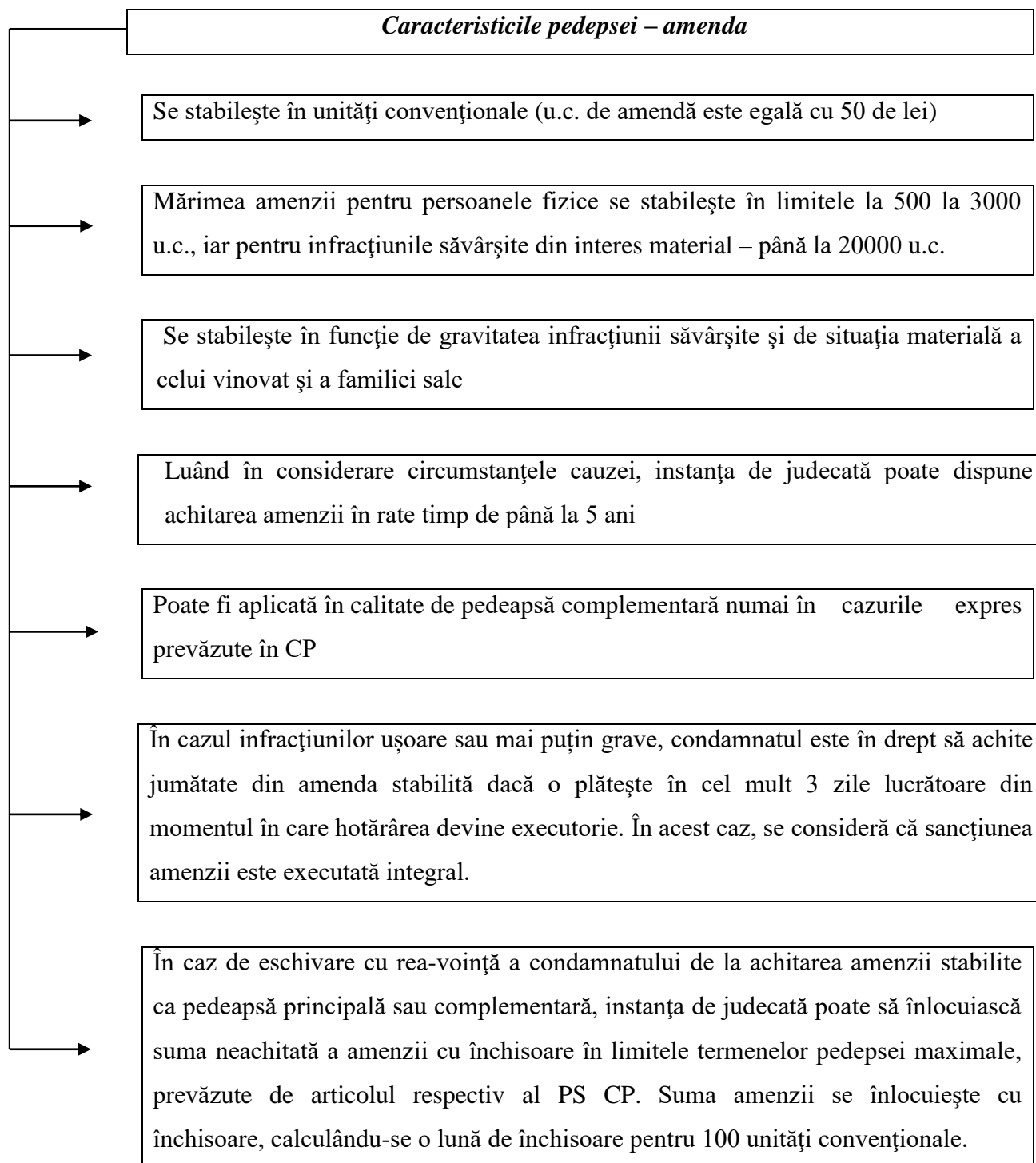
¹⁵ Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac Al., ș.a., op. cit., p. 168.

¹⁶ Cernalev V. Amenda în sistemul pedepselor penale. Noțiuni, aspecte juridice și dimensiunile pe care le activează. Revista națională de drept nr. 1-3/ 2018, p. 81.

neremunerată în folosul comunității, calculându-se 60 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității pentru 100 de unități convenționale de amendă.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Amenda este o sancțiune pecuniară ce se aplică de instanța de judecată în cazurile și în limitele prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova (art. 64 C. pen. al RM)

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac Al., ș.a. Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu. Centrul de drept al Avocaților, Chișinău, 2003.
3. Cernalev V. Amendă în sistemul pedepselor penale. Noțiuni, aspecte juridice și dimensiunile pe care le activează. Revista națională de drept nr. 1-3/ 2018, p. 80-82.
4. Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a. Casa de editură și Presă ȘANSA. București, 2000.
5. Neagu N. Drept penal. Partea generală. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Editura Universul Juridic, București, 2021.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă amendă ca pedeapsă penală?
2. Care sunt caracteristicile amenzii ca pedeapsă penală?
3. Care este mărimea amenzii aplicate persoanei fizice?
4. Care sunt criteriile de aplicare a amenzii persoanei fizice?
5. Care sunt consecințele neachitării amenzii de către condamnat?

3.2. PRIVAREA DE DREPTUL DE A OCUPA ANUMITE FUNCȚII SAU DE A EXERCITA O ANUMITĂ ACTIVITATE (art. 65 C. pen. al RM)

Potrivit art. 65 alin. (1) C. pen. al RM privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul la săvârșirea infracțiunii. Pedeapsa dată poate fi aplicată atât ca pedeapsă principală, cât și ca pedeapsă complementară.

C. pen. al RM nu prevede expres tipul funcției sau natura, genul de activitate care cad sub interdicție. Singurul criteriu stipulat de lege de identificare a funcției sau activității asupra cărora pot fi impuse restricții din partea instanței de judecată este utilizarea funcției sau activității la săvârșirea infracțiunii.¹⁷

¹⁷ Botnaru S., Șavga A., Grosu Vl., Grama M. Drept penal. Partea generală. Vol. I., op. cit., p. 445.

Această categorie de pedeapsă este constituită din două interdicții diferite: privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții și privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții poate fi aplicată persoanelor care ocupă funcții numai în serviciul autorității publice, administrației publice centrale și administrației publice locale.

Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate prevede interdicția de a realiza activități de serviciu (ca de exemplu pedagogică, medicală, etc.), precum și activități în afara serviciului (ca de exemplu vânatul, pescuitul etc.)¹⁸

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a C. pen. al RM – pe un termen de la un an la 15 ani.

Decizia de a priva condamnatul de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate este adoptată de instanța de judecată în baza materialelor dosarului, ținând cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Instanța de judecată, la emiterea sentinței, nu poate interzice condamnatului să ocupe în genere o funcție de răspundere, dar trebuie să nominalizeze care funcții anume în organele de stat, ce activitate și pe ce perioadă condamnatul nu are dreptul să le ocupe.¹⁹

Prin dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate se poate înțelege un post într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau al administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, persoanei i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice. În cazul aplicării acestei pedepse de către instanța de judecată, trebuie să se ia în considerație și prevederile art.123 și art.124 C. pen. al RM.

Potrivit art. 65 alin. (3) C. pen. al RM privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi aplicată ca pedeapsă complementară și în cazurile când nu este prevăzută în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea specială a prezentului cod, dacă, ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

¹⁸ Borodac Al., ș.a., op. cit., p. 385.

¹⁹ Barbăneagră A., Berliba V., ș.a., op. cit., p. 171.

Art. 65 alin. (4) C. pen. al RM prevede modul de aplicare a pedepsei privative de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate:

- când este în calitate de pedeapsă complementară la amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității, termenul ei se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii;
- când este în calitate de pedeapsă complementară la închisoare, termenul ei se calculează din momentul executării pedepsei principale.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul la săvârșirea infracțiunii (art. 65 C. pen. al RM)

Caracteristicile pedepsei – privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate

poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a CP – pe un termen de la 1 an la 15 ani.

poate fi aplicată ca pedeapsă complementară și în cazurile când nu este prevăzută în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea specială a CP, dacă, ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate

la aplicarea pedepsei privative de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate în calitate de pedeapsă complementară la amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității, termenul ei se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești

la aplicarea pedepsei privative de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate în calitate de pedeapsă complementară la închisoare, termenul ei se calculează din momentul executării pedepsei principale

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac Al., ș.a. Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu. Centrul de drept al Avocaților, Chișinău, 2003.
3. Borodac Al., Gherman M., Maldea N., Aldea C. T., Costa M.M., Stiuț V. Manual de drept penal: partea generală, pentru învățământ universitar, Tipografia Centrală, Chișinău, 2005.
4. Botnaru S., Șavga A., Grama M. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Editura Cartier, SRL, 2005.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate ca pedeapsă penală?
2. Ce presupune interdicția: privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții?
3. În ce constă interdicția: privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate?
4. Care sunt caracteristicile privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate ca pedeapsă penală?
5. Care este termenul de aplicare a pedepsei privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate?
6. Care sunt particularitățile aplicării pedepsei privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate?

3.3. PRIVAREA DE DREPTUL DE A CONDUCE MIJLOACE DE TRANSPORT SAU ANULAREA ACESTUI DREPT (art. 65¹ C. pen. al RM)

În contextul dezideratului Republicii Moldova privind aderarea la Uniunea Europeană, un rol important revine modernizării sectorului transporturilor, în special sub aspectul sporirii securității traficului rutier. Statului îi revine obligația pozitivă de a asigura securitatea traficului rutier, prin luarea unor măsuri concrete în acest sens. Pentru a responsabiliza participanții la trafic, în vederea conformării la prevederile normelor de siguranță rutieră și neadmiterii derogării de la normele stabilite, manifestate inclusiv prin conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate, s-a impus ca necesară includerea unei pedepse penale care ar contribui la securitatea traficului rutier. Astfel, prin Legea privind modificarea unor acte legislative nr. 138 din 19-07-2018 a fost introdus art. 65¹

în Codul penal al RM care prevede o nouă pedeapsă penală aplicabilă persoanelor fizice – privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept.

Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept constă în interzicerea conducerii oricărui tip de mijloc de transport pe drumurile publice. În conținutul său această pedeapsă include două categorii de sancțiuni:

- privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport care constă în interzicerea conducerii oricărui tip de mijloc de transport pe drumurile publice pe un termen de la 1 la 5 ani;
- anularea dreptului de a conduce mijloace de transport.

Atât Legea nr. 131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier, cât și Legea nr. 713 din 06.12.2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope prevede obligația persoanei condamnate de a frecventa programul probațional antialcoolic și antidrog.

Potrivit art. 7 alin. (5) din Legea nr. 713 din 06.12.2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope „Conducătorii mijloacelor de transport depistați în stare de ebrietate la volan și care au fost privați de dreptul de a conduce mijloace de transport prin hotărârea instanței de judecată sunt obligați să frecventeze programul probațional antialcoolic și antidrog stabilit de către consilierul de probațiune. Programul probațional se efectuează contra plată în modul stabilit de Guvern.”

Durata programului probațional este de 20 de ore cu eliberarea ulterioară a certificatului confirmativ, persoana achitând suma de 4 000 lei, bani care se achită pe contul Inspectoratului Național de Probațiune, care este în subordinea Ministerului Justiției al RM.

Programul probațional cu denumirea de Drink & Drive are ca scop informarea conducătorului despre riscurile consumului de alcool, efectele alcoolului pe durată lungă de timp și factorii care favorizează dependența de alcool. Scopul final al programului este prevenirea situațiilor de accidente rutiere din cauza consumului de alcool la volan, conștientizarea consecințelor conducerii mijlocului de transport în stare de ebrietate, asumarea responsabilității de a nu conduce un autovehicul în cazul consumului de alcool.

Programul este structurat în 12 sesiuni: 3 individuale și 9 de grup:

- Sesiunea nr. 1 „*Să ne cunoaștem mai bine, pentru a ne schimba*” este o sesiune individuală preliminară, cu o durată de 40 minute, derulată în scopul cunoașterii beneficiarului, evaluării acestuia și informării cu privire la participarea la program.
- Sesiunea nr. 2 „*Noi și Legea*” este o sesiune de grup, având o durată de 70 minute, realizată în scopul informării beneficiarilor cu privire la prevederile legale referitoare la consumul de alcool la volan.
- Sesiunea nr. 3 „*Vizită la Centrul de Medicină Legală/spitale*” este o sesiune de grup, cu o durată

de 300 minute, care are ca scop conștientizarea de către participanți a efectelor negative privind condusul în stare de ebrietate. În cadrul acestei sesiuni participanții sunt implicați în activități precum: asigurarea curățeniei și dezinfecției sălilor și tuturor suprafețelor din morgă, curățarea echipamentelor refolosibile: tărgilor, cărucioarelor; curățenia containerelor și transportarea gunoiului menajer la rampa de gunoi a spitalului, morgă; asistență în îngrijirea pacienților, victimelor accidentelor rutiere, spre exemplu: poziționarea/ transportarea bolnavilor imobilizați, asigurarea companiei pentru bolnavi singuratici, în etate, neajutorați.

– Sesiunea nr. 4 „*Motivația spre schimbare*” este o sesiune individuală, cu o durată de 40 minute, realizată în scopul consolidării informațiilor dobândite anterior, dar și creșterii motivației pentru schimbarea comportamentului problematic prin stabilirea aspectelor relevante/prioritare din viața beneficiarului.

– Sesiunea nr. 5 „*Eu pot să consum, dar nu urc la volanul unui autovehicul*” este o sesiune individuală, cu o durată de 40 de minute, care are ca scop analiza riscurilor condusului în stare de ebrietate alcoolică.

– Sesiunea nr. 6 „*Alcoolul – care e realitatea*” este o sesiune de grup cu medicul narcolog, cu o durată de 70 minute, care are ca scop cunoașterea și analiza consecințelor consumului de alcool, a riscurilor de conducere în stare de ebrietate.

– Sesiunea nr. 7 „*Tradiții, obiceiuri – pro și contra*” este o sesiune de grup, cu o durată de 70 minute, care are ca scop informarea beneficiarilor asupra influențelor pe care le are consumul de alcool cu ocazia diferitelor „ocazii” asupra conduitei acestora.

– Sesiunea nr. 8 „*Cultura consumului de alcool*” este o sesiune de grup, cu o durată de 70 minute, în scopul identificării de către beneficiar a stilului de consum de alcool și conștientizării că orice stil al consumului de alcool poate duce la comportament riscant (condusul în stare de ebrietate).

– Sesiune nr. 9 „*Alcoolul + volanul = cocktail mortal*” este o sesiune de grup cu o durată de 70 minute în scopul informării beneficiarilor cu privire la consecințele conducerii în stare de ebrietate și a conștientizării acestora în plan psihologic, social, familial, juridic. De asemenea, beneficiarul este sprijinit să-și dezvolte abilitățile de a rezista la influențele negative ale grupului de prieteni.

– Sesiunea nr. 10 „*Consecințele alcoolului asupra familie*” este o sesiune de grup, cu o durată de 70 minute, care are ca scop conștientizarea de către beneficiari a riscului consumului de alcool asupra familiei.

– Sesiunea nr. 11 „*Vizită la Centrul de Medicină Legală/spitale*” este o sesiune de grup, cu o durată de 300 minute, care are ca scop conștientizarea de către participanți a efectelor negative privind condusul în stare de ebrietate. De asemenea, participanții sunt implicați în activități precum: asigurarea curățeniei și dezinfecției sălilor și tuturor suprafețelor din morgă, curățarea echipamentelor refolosibile: tărgilor, cărucioarelor; curățenia containerelor și transportarea

gunoiului menajer la rampa de gunoi a spitalului, morgă; asistență în îngrijirea pacienților, victimelor accidentelor rutiere, spre exemplu: poziționarea/ transportarea bolnavilor imobilizați, asigurarea companiei pentru bolnavi singuratici, în etate, neajutorați.

– Sesiunea nr. 12 „Pot să conduc fără să beau sau să beau fără să conduc” este o sesiune finală de grup cu o durată de 60 minute și care are ca obiectiv identificarea unei strategii pentru fiecare beneficiar în parte și punerea acesteia în aplicare după finalizarea programului.

La finalul sesiunilor participanții care au frecventat acest program și care au îndeplinit toate obligațiunile li se înmânează certificatele de participare la program, acest certificat îi oferă dreptul conducătorului auto să-și redobândească dreptul de a conduce mijloace de transport.

Condamnații care au fost sancționați pentru stare de ebrietate produsă de alte substanțe, cum ar fi drogurile, stupefiantele sau precursorii acestora au obligația de a trece același program probațional cu specificul pentru consumatorii de droguri, unde consilierii de probațiune adaptează programul la specificul consumatorilor de droguri.

Putem menționa că aceste modificări au fost binevenite deoarece legiuitorul nu a mers doar pe calea sancționării comportamentului ilegal al persoanelor, dar și pe reeducarea și resocializarea persoanelor condamnate pentru conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate.

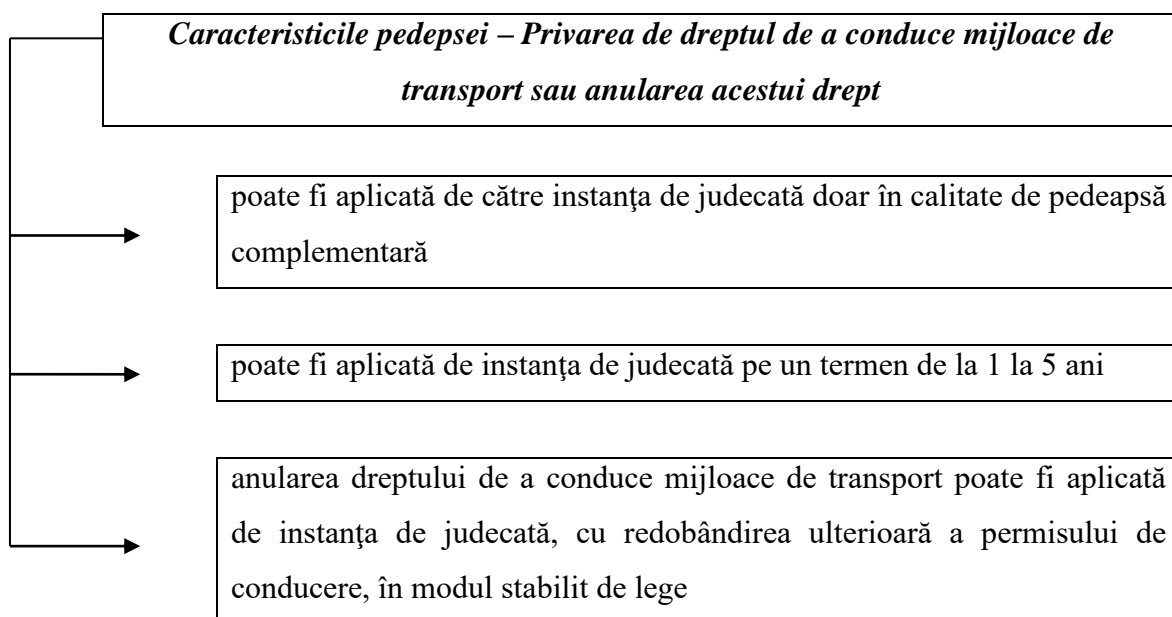
Legea privind modificarea unor acte legislative nr. 138 din 19.07.2018 a venit cu o novație și, anume, a modificat Legea nr. 131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier, fiind introdus art. 21¹ „Redobândirea dreptului de conducere a mijlocului de transport”. Potrivit art. 21¹ alin.(2) din lege „Dreptul de conducere anulat poate fi redobândit, în condiții generale, după decăderea temeiurilor de anulare a acestuia, la prezentarea unei dovezi în acest sens, și susținerea de către solicitant, la autoritatea competentă, a examenului de calificare pentru obținerea dreptului de a conduce vehicule, pe categorii și subcategoriile de vehicule solicitate.”

În cazul în care titularul permisului de conducere a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă cu pedeapsă penală care prevede anularea dreptului de conducere a vehiculului, dreptul de conducere anulat poate fi redobândit cu îndeplinirea a două condiții:

- frecventarea programului probațional antialcoolic și antidrog;
- expirarea termenului de 4 ani din momentul condamnării.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

<p>Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept constă în interzicerea conducerii oricărui tip de mijloc de transport pe drumurile publice (art. 65¹ C. pen. al RM)</p>
--

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Legea privind siguranța traficului rutier, nr. 131 din 07.06.2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 103-106, din 20.07.2007 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129568&lang=ro#.
3. Legea privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, nr. 713 din 06.12.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 36-38, din 14.03.2002 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=107967&lang=ro#.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept ca pedeapsă penală?
2. Ce presupune interdicția: privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport?
3. Care este termenul de aplicare a interdicției - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport?
4. În ce constă anularea dreptului de a conduce mijloace de transport?
5. Care sunt particularitățile aplicării pedepsei privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept?

3.4. RETRAGEREA GRADULUI MILITAR SAU SPECIAL, A UNUI TITLU SPECIAL, A GRADULUI DE CALIFICARE (CLASIFICARE) ȘI A DISTINCȚIILOR DE STAT (art. 66 C. pen. al RM)

Potrivit art. 66 C. pen. al RM „în caz de condamnare pentru o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă, instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele săvârșirii infracțiunii, poate retrage condamnatului gradul militar sau special, titlul special, gradul de calificare (clasificare) și distincțiile de stat.”

Deși este o pedeapsă complementară prevăzută expres în legislația penală, ea nu se regăsește în cuprinsul articolelor din partea specială a C. pen. al RM, instanța de judecată aplicând-o doar în cazul când o consideră necesară, ținând cont de toate circumstanțele cauzei, în special, de personalitatea condamnatului. Putem spune că este o pedeapsă cu trăsături și amprente profund morale și se manifestă în pierderea anumitor drepturi, înlesniri, avantaje de care se bucură persoanele care au grade militare sau speciale, titluri speciale, grade de calificare, distincții de stat etc.

Gradul militar reprezintă o mențiune de stat acordată persoanei care realizează o activitate militarizată, de exemplu: caporal, sergent, sergent-major, locotenent, locotenent-major, căpitan, maior, locotenent-colonel, colonel etc.

Gradul special este o mențiune de stat care se atribuie persoanei pentru satisfacerea serviciului în cadrul organelor speciale ale statului, de exemplu: plutonier, agent superior, agent-șef, inspector, comisar, comisar-șef, chestor-șef, chestor general, general-maior, general-locotenent, general-colonel, etc. Persoanele care dispun de grad militar sau special activează, spre exemplu, în cadrul Forțelor Armate, Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Național Anticorupție, Administrației Naționale a Penitenciarelor, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Informație și Securitate, Serviciului Vamal.

Potrivit p.71¹ din Regulamentul cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate²⁰ „gradele militare servesc pentru stabilirea strictă a ierarhiei de serviciu, într-un sistem clar determinat, pentru definirea raporturilor de conducere și subordonare, bazate pe principiul conducerii unice.”

Potrivit art.34 din Legea cu privire la statutul militarilor²¹ gradele militare pot fi retrase militarilor și cetățenilor trecuți în rezervă (retragere). Militarului cărui i s-a retras gradul militar i

²⁰ Hotărârea Guvernului nr. 941 din 17.08.2006 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate // Monitorul Oficial nr. 138-141 din 01.09.2006. [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125338&lang=ro#

²¹ Legea cu privire la statutul militarilor, nr. 162 din 22.07.2005 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 129-130 din 30.09.2005 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121250&lang=ro#

se poate acorda gradul militar de soldat, la decizia conducătorului structurii militare, numai după stingerea antecedentelor penale.

Titlul special se acordă persoanelor care ocupă o funcție în cadrul organelor publice, precum ar fi, spre exemplu, serviciile diplomatice.

Gradul de calificare (clasificare) este o mențiune specială de stat care se acordă funcționarilor publici, adică persoanelor care activează în cadrul autorităților publice: secretariatul Parlamentului; aparatul Președintelui Republicii Moldova; Cancelaria de Stat; secretariatele Consiliului Superior al Magistraturii, Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție; aparatul Consiliului Superior al Procurorilor; Oficiul Avocatului Poporului; aparatul și unitățile Curții de Conturi; Centrul Național Anticorupție; Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor; aparatele Comisiei Electorale Centrale, Consiliului Național de Acreditare și Atestare, Autorității Naționale de Integritate, Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității; aparatele altor autorități publice, instituite de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern; aparatele autorităților administrației publice locale, ale unității teritoriale autonome cu statut special și serviciile descentralizate ale acestora; secretariatele instanțelor judecătorești; aparatele, procuraturii; organele serviciului diplomatic, vamal; organele apărării, securității naționale și ordinii publice.²²

Pentru fiecare categorie de funcționari publici se stabilesc următoarele grade de calificare:

- a) pentru funcționarii publici de conducere de nivel superior: consilier de stat al Republicii Moldova de clasa I, II și III;
- b) pentru funcționarii publici de conducere: consilier de stat de clasa I, II și III;
- c) pentru funcționarii publici de execuție: consilier de clasa I, II și III.

Distincțiile de stat sunt ordinele, crucile, inclusiv jubiliare și comemorative, medaliile, inclusiv jubiliare și comemorative, și titlurile onorifice, care se conferă în semn de recunoștință și apreciere a meritelor persoanelor fizice și juridice ce s-au evidențiat în timp de pace sau în perioada operațiunilor militare.²³

Legea nr. 1123 la Capitolul II „Ordinele, crucile, medaliile și titlurile onorifice” prevede următoarele:

- ordine ale Republicii Moldova: „Ordinul Republicii”, „Ștefan cel Mare”, „Bogdan Întemeietorul”, „Ordinul de Onoare”, „Gloria Muncii”, „Recunoștința Patriei”, „Credință Patriei” de clasele I, II și III.

²² Legea Republicii Moldova cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158 din 04.07.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 230-232 din 23.12.2008 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128500&lang=ro#

²³ art.1 Legea cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, nr. 1123 din 30.07.1992 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 7 din 30.07.1992 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110652&lang=ro#

- crucile Republicii Moldova: „Crucea Misiunilor Internaționale”.
- medaliile Republicii Moldova: „Meritul Militar”, „Pentru Vitejie”, „Meritul Civil”, „Mihai Eminescu” și „Nicolae Testemițanu”.
- titlurile onorifice ale Republicii Moldova:
 - a) pentru persoane fizice: „Artist al Poporului”, „Maestru în Artă”, „Maestru al Literaturii”, „Om Emerit”, „Artist Emerit” și „Meșter-Faur”;
 - b) pentru colective și formații artistice: „Colectiv Artistic Emerit”.

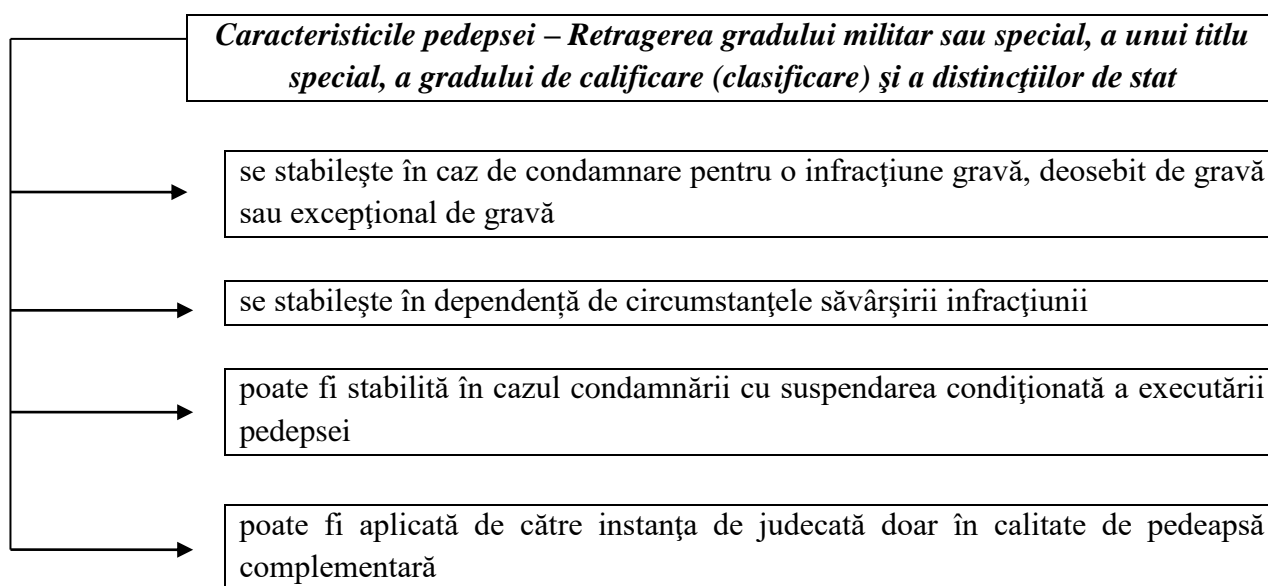
Instanța de judecată nu poate priva persoana de titlurile care atestă gradul de profesionalism recunoscut, ca exemplu, putem da titlul și gradul științific, titlurile sportive etc.

În cazul aplicării pedepsei analizate, instanța de judecată este obligată să anunțe organul care a conferit condamnatului gradul, titlul sau distincția, anexând copia sentinței. Organul emitent va face modificările în actele de conferire și va întreprinde măsurile necesare pentru privarea dreptului de purtare și utilizare a înlesnirilor pe care le acordă aceste grade, titluri sau distincții, informând ulterior instanța de judecată.

Retragerea distincțiilor de stat se efectuează numai de către Președintele Republicii Moldova printr-un decret, fiind restituite organului care se ocupă cu problemele conferirii acestora.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat (art. 66 C. pen. al RM)

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Legea cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova, nr. 1123 din 30.07.1992 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 7 din 30.07.1992 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110652&lang=ro#.
3. Legea Republicii Moldova cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr. 158 din 04.07.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 230-232 din 23.12.2008 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128500&lang=ro#.
4. Legea privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, nr. 288 din 16.12.2016 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 40-49 din 10.02.2017 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125233&lang=ro.
5. Legea cu privire la statutul militarilor, nr. 162 din 22.07.2005 // Monitorul Oficial nr. 129-130 din 30.09.2005 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121250&lang=ro#.
6. Hotărârea Guvernului nr. 941 din 17.08.2006 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 138-141 din 01.09.2006 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125338&lang=ro#.
7. Macari I. Dretul penal al Republicii Moldova. Centrul Ed. al USM, Chișinău, 2002.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat ca pedeapsă penală?
2. Ce presupune: gradul militar, gradul special, titlul special, gradul de calificare (clasificare) și distincția de stat?
3. Care sunt particularitățile aplicării pedepsei retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat ca pedeapsă penală?

3.5. MUNCA NEREMUNERATĂ ÎN FOLOSUL COMUNITĂȚII

(art. 67 C. pen. al RM)

Munca neremunerată în folosul comunității este o pedeapsă penală, stabilită de instanța de judecată pentru persoana care a săvârșit o infracțiune, constând în implicarea acesteia, individual sau în grup, la muncă gratuită social-utilă, în afara serviciului de bază sau a orelor de studii, fără a-i cauza suferințe fizice sau a-i leza demnitatea.

Potrivit art. 67 alin. (1-1¹) C. pen. al RM „munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnatului, în afara timpului serviciului de bază sau de studii, la muncă, determinată de autoritățile administrației publice locale. În cazul militarilor în termen și militarilor cu termen redus, munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnaților în timpul liber de ședințe, stabilite în conformitate cu cerințele regulamentelor militare, la muncă, determinată de comandantul unității militare.”

Muncă neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată numai în calitate de pedeapsă principală pe un termen de la 60 la 240 de ore. Legiuitorul prevede obligativitatea de a executa această pedeapsă de la 2 la 4 ore pe zi, iar în cazul condamnatului care nu este antrenat în activități de bază sau de studii, la solicitarea sau la acordul acestuia – până la 8 ore pe zi, dar timp de cel mult 18 luni, timp care se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

După pronunțarea hotărârii judecătorești, președintele ședinței de judecată explică esența pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității, fapt ce se consemnează în procesul-verbal al ședinței. Condamnatul semnează în instanța de judecată un angajament prin care se obligă să se prezinte, în termen de 5 zile de la momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătorești, la organul de probațiune în a cărui rază teritorială își are domiciliul, iar în cazul militarilor - la comandantul unității militare.

Munca neremunerată în folosul comunității se execută în baza dispoziției de executare a hotărârii judecătorești, care se expediază de către președintele instanței de judecată organului de probațiune, iar în cazul militarilor - comandantului unității militare, împreună cu copia hotărârii definitive.

Pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității se execută la obiecte cu destinație socială de la locul de trai al condamnatului sau din alte locuri, respectiv pe teritoriul satului, comunei, orașului, municipiului, raionului sau al unităților administrativ-teritoriale învecinate cu cele unde își are locul de trai condamnatul, determinate de organul de probațiune, în comun cu autoritățile administrației publice locale. Obiectele cu destinație socială sunt determinate de către primărie (pretură), de comun acord cu organul de probațiune, la organizații, instituții și întreprinderi, indiferent de forma organizatorico-juridică a acestora.²⁴

Condamnatul poate fi atras la lucrări ce necesită calificare specială doar în cazul în care dispune de o atare calificare. Munca ce nu necesită o pregătire specială poate consta în îngrijirea teritoriului localității unde locuiește condamnatul, spre exemplu, va mătura străzile, va săpa pământul, va îngriji gazoanele și copacii, etc.

²⁴ P. 4-5 din Regulamentul cu privire la modul de executare al pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 16-18 din 23.01.2004 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110449&lang=ro#

Militarii în termen și militarii cu termen redus condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității execută această pedeapsă în unitatea militară, fiind antrenați în muncă în timpul liber de ședințe, stabilită conform cerințelor regulamentelor militare. Durata de executare a pedepsei nu se include în durata serviciului militar.

În urma modificărilor operate de legiuitor munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani. Astfel, au fost excluse mai multe categorii de persoane cărora nu li se putea aplica această pedeapsă: persoanele cu dizabilități severe și accentuate, femeile gravide, femeile care au copii în vârstă de până la 8 ani și persoanele care au atins vârsta de pensionare.

În cazul încălcării de către condamnat a modului și condițiilor de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, acestuia i se face prima preîntâmpinare verbală de către colaboratorul organului de probațiune, iar în cazul încălcării de către militarul acestuia i se face primul aviz verbal de către comandantul unității militare. În cazul încălcării repetate condamnatul este preîntâmpinat repetat despre consecințele comportate de neîndeplinirea condițiilor și modului de ispășire a pedepsei.

În cazul în care condamnatul se eschivează cu rea voință sau refuză să execute munca neremunerată în folosul comunității, organul de probațiune înaintează în instanța de judecată un demers referitor la înlocuirea muncii neremunerate cu închisoarea, iar în cazul în care militarul condamnat la muncă neremunerată în folosul comunității nu execută această pedeapsă sau, în timpul executării, are o conduită necorespunzătoare, manifestată prin neîndeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin îndeplinirea lor defectuoasă, comandantul unității militare adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoarea. În acest caz, conform art. 67 alin. (3) C. pen. al RM se calculează o zi de închisoare pentru 4 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. În acest caz, termenul închisorii poate fi mai mic de 3 luni.

Prin eschivare cu rea-voință se înțelege neîndeplinirea conștientă de către condamnat, fără motive obiective, într-un termen rezonabil (îndelungat) a obligațiilor determinate de către administrația publică locală.²⁵ Astfel, se consideră eschivare cu rea-voință de la executarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată:

- neprezentarea, la citarea organului de probațiune, a condamnatului de două sau mai multe ori timp de o jumătate din termenul stabilit al pedepsei;
- încălcarea de către condamnat a disciplinei muncii de două sau mai multe ori, timp de o jumătate din termenul stabilit al pedepsei (sosirea la locul de muncă cu întârziere sau părăsirea acestuia

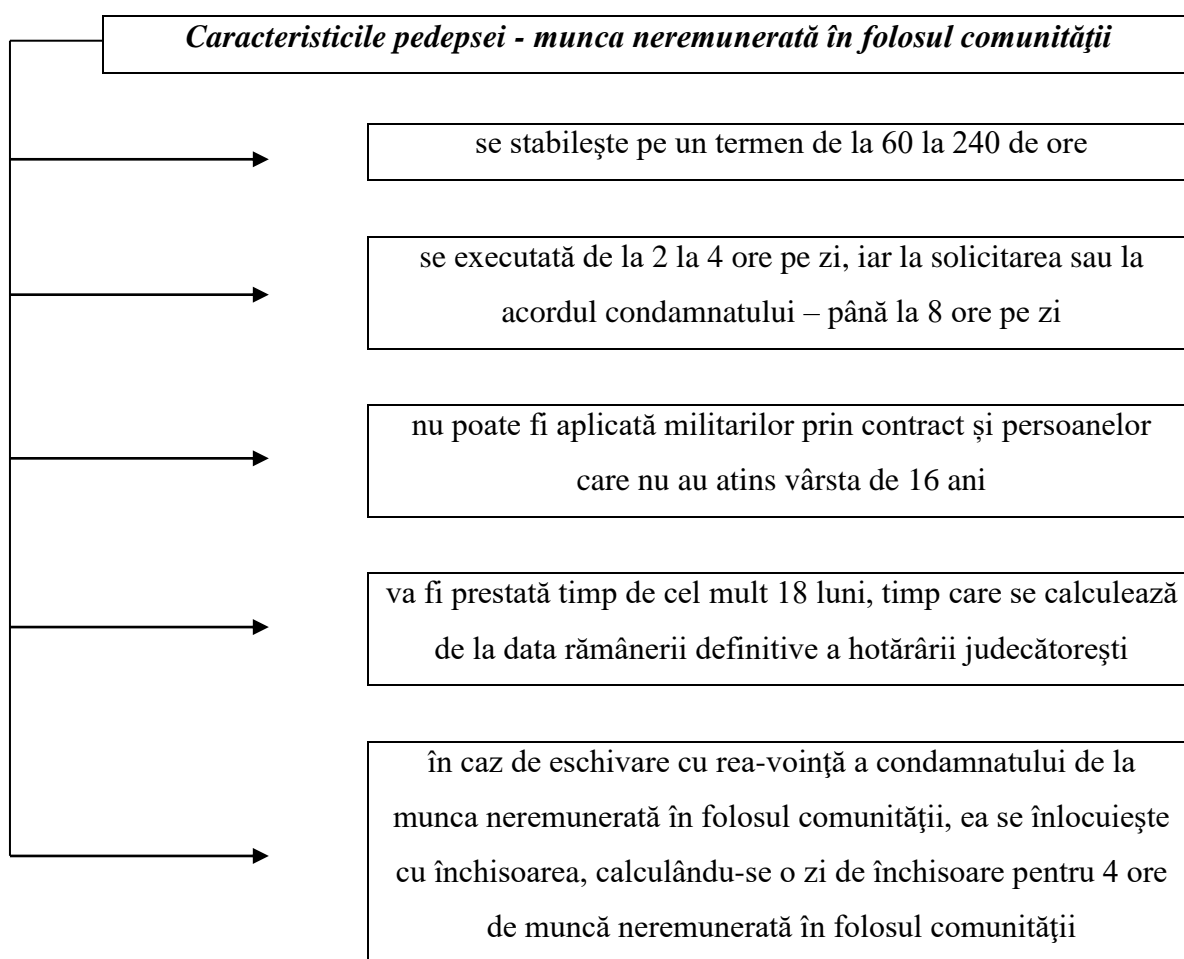
²⁵ Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac Al., ș.a., op. cit., p. 174.

înainte de termen, neexecutarea sau executarea intenționat eronată a dispozițiilor și indicațiilor persoanei responsabile de executarea lucrărilor etc.);

- ne reprezentarea condamnatului la muncă fără motive întemeiate de două sau mai multe ori timp de o jumătate din termenul stabilit al pedepsei.²⁶

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnatului, în afara timpului serviciului de bază sau de studii, la muncă, determinată de autoritățile administrației publice locale (art. 67 C. pen. al RM)

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii

²⁶ P. 32 din Regulamentul cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 16-18 din 23.01.2004 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110449&lang=ro#

Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.

2. Hotărârea Guvernului nr.1643 din 31 decembrie 2003 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de executare al pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 16-18 din 23.01.2004. [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110449&lang=ro#.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă munca neremunerată în folosul comunității ca pedeapsă penală?
2. Care este termenul de aplicare a muncii neremunerate în folosul comunității?
3. Căror categorii de persoane nu le poate fi aplicată munca neremunerată în folosul comunității?
4. Care sunt particularitățile aplicării pedepsei munca neremunerată în folosul comunității?

3.6. ÎNCHISOAREA (art. 70 C. pen. al RM)

Potrivit art. 70 alin. (1) C. pen. al RM „închisoarea constă în privarea de libertate a persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni prin izolarea impusă a acesteia de mediul normal de viață și plasarea ei, în baza hotărârii instanței de judecată, pe un anumit termen, într-un penitenciar.”

Închisoarea este una dintre cele mai severe pedepse din categoria celor principale, care se caracterizează în mod esențial prin două trăsături – izolarea forțată de societate a condamnatului și instituirea unui regim bine reglementat de executare a acestei pedepse.²⁷

Pedeapsa închisorii trebuie aplicată doar atunci când, ținând cont de gravitatea infracțiunii săvârșite și de personalitatea condamnatului, instanța de judecată va ajunge la concluzia că făptuitorul prezintă un pericol sporit pentru societate și doar prin izolarea lui se va putea asigura inviolabilitatea valorilor și intereselor protejate de legea penală. Plasarea condamnatului într-un penitenciar exclude în mare parte posibilitatea săvârșirii de către el a unor noi infracțiuni.

Conform art. 70 alin. (2) C. pen. al RM, închisoarea se stabilește pe un termen de la 3 luni la 20 de ani. Acest termen maxim al închisorii se reduce până la 15 ani atunci când infracțiunea a fost comisă de către un minor în vârstă de până la 18 ani la momentul săvârșirii ei (art. 70 alin. (3) C. pen. al RM).

O schimbare considerabilă a regimului juridic al pedepsei închisorii s-a produs prin introducerea noțiunii de persoane tinere, persoane ce au vârstă cuprinsă între 18 și 21 de ani. Necesitatea unei politici penale mai blânde în privința tinerilor care n-au atins vârsta de 21 de ani, a

²⁷ Botnaru S., Șavga A, Grosu Vl., Grama M. Drept penal. Partea generală. Volumul I. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2005, p. 440.

fost invocată în recomandările europene de susținere a reformării sistemului instituțiilor penitenciare în Republica Moldova. Mărirea limitei de vârstă pentru aplicarea prevederilor legislației penale existente aplicabile minorilor și tinerilor în vârstă de până la 21 de ani este inspirată din practica și datele statistice care caracterizează nivelul dezvoltării psihologice, intelectuale și volitive, care, de fapt, corespund unui minor sau tânăr de vârstă apropiată minorilor. În acest context, art. 70 alin. (3¹) C. pen. al RM prevede că „la aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiune la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximum pedepsei se reduce cu o treime. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.”

Potrivit art. 70 alin. (4) C. pen. al RM „la stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracțiuni, pedeapsa închisorii nu poate depăși 25 de ani pentru adulți, 20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 12 ani și 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentințe - de 30 ani pentru adulți, 25 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 15 ani pentru minori”.

În cazul înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață cu o pedeapsă mai blândă, cu titlu de grațiere (art. 108 C. pen. al RM), se aplică închisoarea pe un termen de 30 de ani (art. 70 alin. (5) C. pen. al RM).

Modul de executare a pedepsei închisorii este reglementat de mai multe acte normative: Codul penal al RM, Codul de executare al RM, precum și Legea cu privire la sistemul penitenciar.

În cazul aplicării pedepsei închisorii, instanța de judecată indică în sentința de condamnare tipul penitenciarului, în care condamnatul își va ispăși pedeapsa: de tip deschis, de tip semiînchis, de tip închis (art. 72 C. pen. al RM).

În penitenciarele de tip deschis își execută pedeapsa persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni săvârșite din imprudență, iar în penitenciarele de tip semiînchis își execută pedeapsa persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite cu intenție. În penitenciare de tip închis își execută pedeapsa persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave (art. 72 alin. (2-4) C. pen. al RM).

Potrivit art. 72 alin. (5) C. pen. al RM, persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani își execută pedeapsa cu închisoarea în penitenciare pentru minori și tineri, ținându-se cont de personalitatea condamnatului, de antecedentele sale penale și de gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite. Dacă minorul are antecedente penale, predispoziții pentru comportări antisociale sau dacă a comis o

infracțiune deosebit de gravă sau excepțional de gravă, atunci instanța de judecată poate să-i stabilească și executarea pedepsei într-un penitenciar pentru adulți. Acest lucru este inacceptabil, deoarece minorii, în special, în cazul executării pedepsei privative de libertate, trebuie să fie izolați de adulți. În sprijinul acestei idei vine și art. 37 lit. c) din Convenția cu privire la drepturile copilului,²⁸ conform căruia „...orice copil privat de libertate va fi separat de adulți – în afară de cazul când se consideră în interesul superior al copilului să nu se procedeze astfel...” Experiența criminală a celor maturi influențează negativ personalitatea minorului, aflată în proces de formare.

Femeile condamnate execută pedeapsa închisorii în penitenciarele pentru femei (art. 72 alin. (6) C. pen. al RM). Stabilirea și schimbarea tipului de penitenciar este o competență exclusivă a instanței de judecată. Astfel, dacă prin comportamentul său, condamnatul dă dovadă de corijare, de reducere a pericolului pe care îl prezintă el pentru societate, sau dimpotrivă – sporește pericolul, atunci, la inițiativa administrației instituției penitenciare, instanța de judecată poate schimba tipul penitenciarului în sensul sporirii sau alienării regimului acestuia.

Potrivit datelor publicate pe pagina oficială a Ministerului Justiției al RM,²⁹ la moment, în țara noastră activează 17 instituții penitenciare subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor:

- Penitenciarul nr. 1 – Taraclia, cu sediul în orașul Taraclia (tip închis)
- Penitenciarul nr. 2 – Lipcani, cu sediul în orașul Lipcani (tip semiînchis)
- Penitenciarul nr. 3 – Leova, cu sediul în orașul Leova (tip închis)
- Penitenciarul nr. 4 – Cricova, cu sediul în mun. Chișinău, orașul Cricova (tip semiînchis)
- Penitenciarul nr. 5 – Cahul, cu sediul în mun. Cahul (izolator de urmărire penală)
- Penitenciarul nr. 6 – Soroca, cu sediul în mun. Soroca (tip închis)
- Penitenciarul nr. 7 – Rusca, cu sediul în raionul Hâncești, satul Rusca (pentru femei)
- Penitenciarul nr. 8 – Bender, cu sediul în mun. Bender (tip închis)
- Penitenciarul nr. 9 – Pruncul, cu sediul în mun. Chișinău (tip închis)
- Penitenciarul nr. 10 – Goian, cu sediul în mun. Chișinău, comuna Ciorescu, satul Goian (pentru minori)
- Penitenciarul nr. 11 – Bălți, cu sediul în mun. Bălți (izolator de urmărire penală)
- Penitenciarul nr. 12 – Bender, cu sediul în mun. Bender (tip închis)
- Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, cu sediul în mun. Chișinău (izolator de urmărire penală)
- Penitenciarul nr. 15 – Cricova, cu sediul în mun. Chișinău, orașul Cricova (tip închis)
- Penitenciarul nr. 16 – Pruncul, cu sediul în mun. Chișinău (spital penitenciar)
- Penitenciarul nr. 17 – Rezina, cu sediul în orașul Rezina (izolator de urmărire penală)

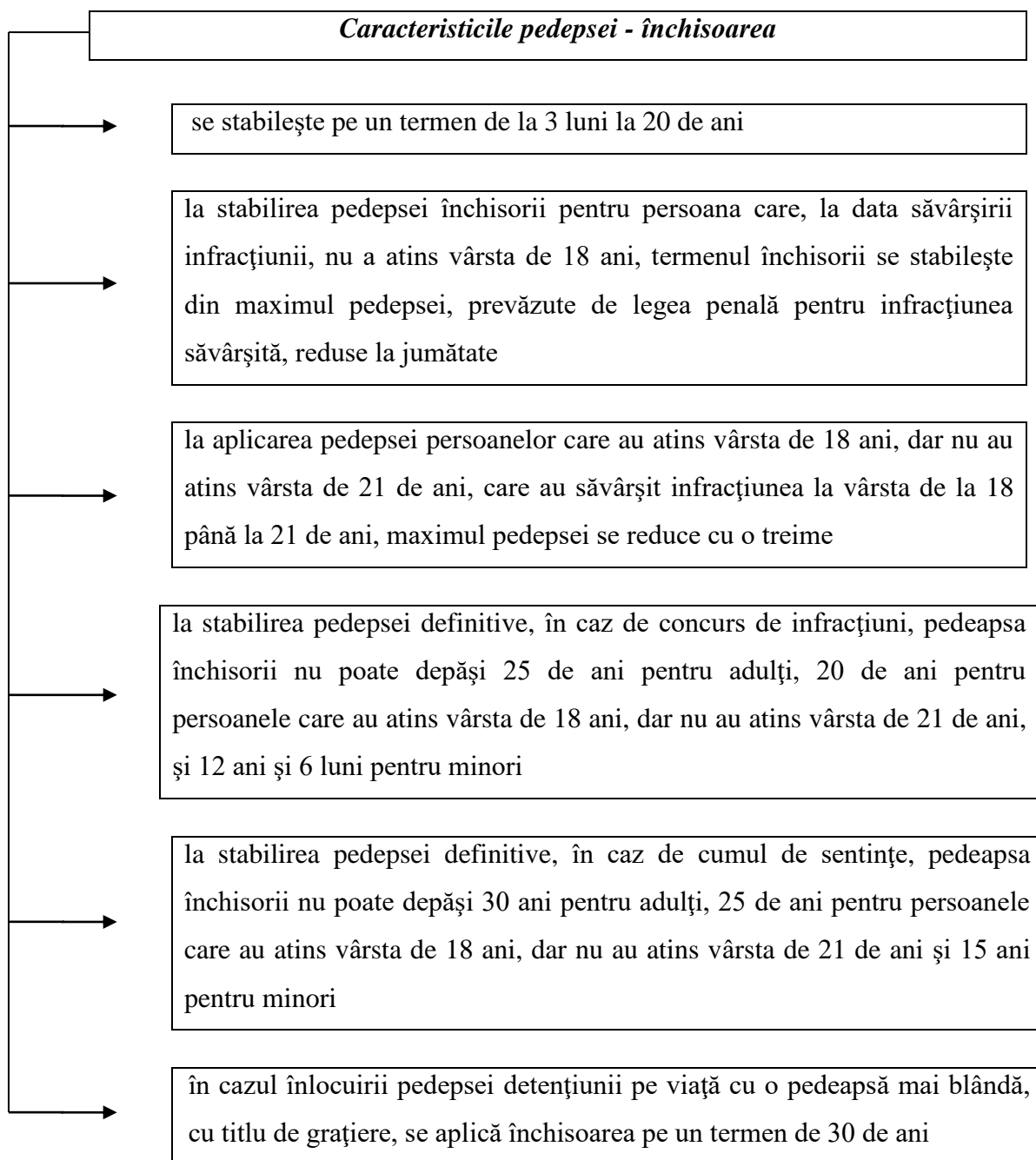
²⁸ Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, adoptată la New York la 20.11.1989 (în vigoare pentru Republica Moldova din 25.II.1993).

²⁹ <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=403> (accesat pe 02.01.2022)

Penitenciarul nr. 18 – Brănești, cu sediul în raionul Orhei, comuna Ivancea, satul Brănești (tip semiînchis).

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Închisoarea constă în privarea de libertate a persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni prin izolarea impusă a acesteia de mediul normal de viață și plasarea ei, în baza hotărârii instanței de judecată, pe un anumit termen, într-un penitenciar (art. 70 C. pen. al RM)

Categoriile penitenciarelor în care se execută pedeapsa cu închisoarea

penitenciare de tip deschis unde își execută pedeapsa persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni săvârșite din imprudență

penitenciare de tip semiînchis unde își execută pedeapsa persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite cu intenție

penitenciare de tip închis unde își execută pedeapsa persoanele condamnate la închisoare pentru infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave

persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani execută pedeapsa cu închisoare în centrele de detenție pentru minori și tineri

penitenciare pentru femei

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, adoptată la New York la 20.11.1989 (în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993) // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro.
3. Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443 din 24.12.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 214-220 din 05.11.2010 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128195&lang=ro#.
4. Legea cu privire la sistemul administrației penitenciare, nr. 300 din 21.12.2017 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 48-57 din 16.02.2018 // [online]: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=374276>.
5. Botnaru S., Șavga A, Grosu VI., Grama M. Drept penal. Partea generală. Volumul I. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2005.

6. Streteanu F., Nițu D. Drept Penal. Partea generală, curs universitar, vol.II. Editura Universul Juridic, București, 2018.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă închisoarea ca pedeapsă penală?
2. Care este termenul de aplicare a închisorii?
3. Care este procedura de stabilire a pedepsei închisorii pentru persoana care, la data săvârșirii infracțiunii, nu a atins vârsta de 18 ani?
4. Care este procedura de stabilire a pedepsei cu închisoarea persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiunea la vârsta de la 18 până la 21 de ani?
5. Cum se stabilește pedeapsa închisorii în caz de concurs de infracțiuni?
6. Cum se stabilește pedeapsa închisorii în caz de cumul de sentințe?
7. Care sunt categoriile penitenciarelor în care se execută pedeapsa cu închisoarea?

3.7. DETENȚIUNEA PE VIAȚĂ (art. 71 C. pen. al RM)

Potrivit prevederilor Codului Penal al Republicii Moldova, cea mai severă pedeapsă din întregul sistem de pedepse aplicabile persoanelor fizice este detențiunea pe viață. Prin Legea din 8 decembrie 1995 a fost abolită pedeapsa cu moartea, fiind înlocuită cu detențiunea pe viață.

Conform art. 71 alin. (1) C. pen. al RM detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului pentru tot restul vieții.

Caracteristic detențiunii pe viață sunt următoarele momente:

- este privativă de libertate, dar nu cu un caracter temporar cum este închisoarea, ci cu un caracter perpetuu;³⁰
- se aplică doar în calitate de pedeapsă principală;
- poate fi stabilită numai pentru comiterea unei infracțiuni excepțional de grave;
- nu poate fi aplicată femeilor și minorilor.

Persoanele condamnate la detențiune pe viață își ispășesc pedeapsa în penitenciarele de tip închis, spre exemplu, în Penitenciarele: nr. 1 – Taraclia, nr. 3 – Leova, nr. 6 – Soroca, nr. 8 – Bender, nr. 9 – Pruncul (cu sediul în mun. Chișinău), nr. 12 – Bender, nr. 15 – Cricova.

Conducându-se de principiul umanismului și în scopul respectării convențiilor internaționale, legea penală la art. 91 alin. (5) C. pen. al RM prevede că „persoana care execută pedeapsa detențiunii pe viață poate fi eliberată condiționat de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de

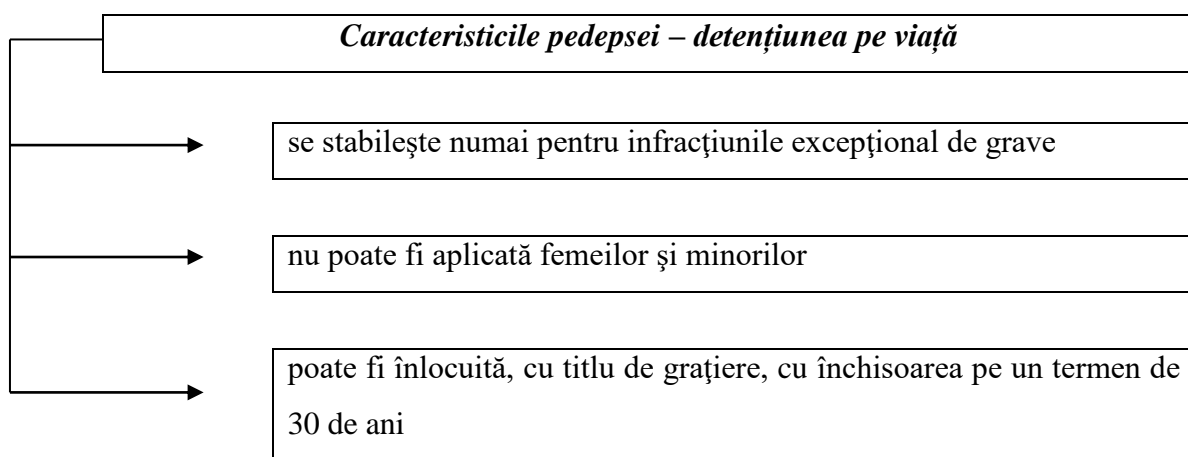
³⁰ Mitrache C., Mitrache Cr., Drept penal român. Partea generală. Editia a III-a revăzută și adăugită, București, Universul juridic, 2019, p. 197.

judecată va considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei și dacă această persoană a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare.”

Conform unor studii,³¹ de la introducerea detențiunii pe viață în Republica Moldova nu au fost eliberate condiționat sau grațiate persoane condamnate pe viață. Acest fapt este deseori criticat în diferite rapoarte ale organizațiilor internaționale, fiind aduse exemplele din jurisprudența CEDO, care a obligat statele, prin hotărârile sale, să ofere deținuților perspectiva eliberării.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului pentru tot restul vieții (art. 71 alin. (1) C. pen. al RM)

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Mitrache C., Mitrache Cr. Drept penal român. Partea generală. Editia a III-a revăzută și adăugită, București, Universul juridic, 2019.
3. Udriou M. Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile. Editura C. H. Beck, București, 2019.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă detențiunea pe viață ca pedeapsă penală?
2. Care sunt caracteristicile detențiunii pe viață?

³¹ https://nettsteder.regjeringen.no/norlam/files/2017/08/Rapoarte_01.pdf

4. CATEGORIILE PEDEPSELOR PENALE APLICABILE PERSOANELOR JURIDICE

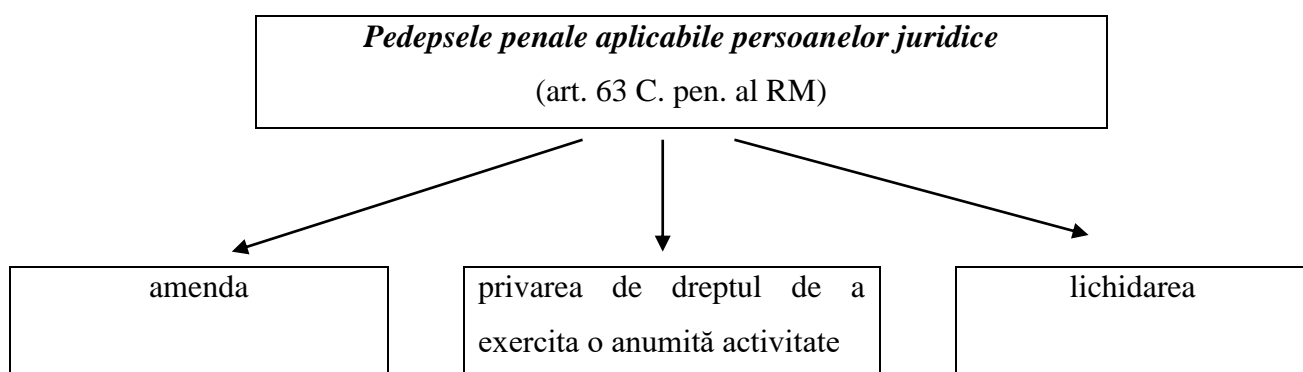
Posibilitatea de a se trage la răspundere penală persoana juridică a fost inclusă, pentru prima oară, în prevederile legale în Codul penal al Republicii Moldova din 2002. Totuși, spectrul de pedepse aplicate persoanelor juridice este extrem de redus, ceea ce transformă sarcina individualizării răspunderii penale și a pedepsei, puse în fața judecătorului într-o chestiune deosebit de dificilă.

Potrivit art. 63 C. pen. al RM persoanelor juridice li se pot aplica următoarele pedepse:

- a) amenda;
- b) privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate;
- c) lichidarea.

Amenda se aplică în calitate de pedeapsă principală. Privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate și lichidarea acesteia se aplică atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Clasificarea pedepselor penale aplicabile persoanelor juridice

<i>Pedepse principale</i>	<i>Pedepse aplicate atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare</i>
amenda	privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate
	lichidarea

Întrebări de autoevaluare:

1. Care sunt pedepsele penale aplicabile persoanelor juridice conform C. pen. al RM?
2. Care categorii de pedepse prevăzute de C. pen. al RM pot fi aplicate persoanelor juridice ca pedepse principale?
3. Care categorii de pedepse prevăzute de C. pen. al RM pot fi aplicate persoanelor juridice atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare?

4.1. AMENDA (art. 64 C. pen. al RM)

Amenda este sancțiunea pecuniară ce se aplică de instanța de judecată în cazurile și în limitele prevăzute de C. pen. al RM, se stabilește în unități convenționale, unitatea convențională de amendă fiind egală cu 50 de lei. Mărimea amenzii pentru persoanele juridice se stabilește de la 1500 la 60000 unități convenționale, luându-se în calcul caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, la fel și de situația economico-financiară a persoanei juridice.

Amenda se va aplica persoanei juridice în cazul comiterii unei infracțiuni ușoare, când prejudiciul cauzat este unul mic.

Situația economico-financiară a persoanei juridice care influențează mărimea amenzii poate fi determinată în funcție de bilanțul societății (activ și pasiv), de numărul de tranzacții (cifra de afaceri), de rezultatele auditului contabil, precum și de alte reguli contabile.

Având un caracter patrimonial, amenda, va aduce atingeri, în primul rând, scopului principal al unei persoane juridice, și anume obținerea profitului. În cazul în care profitul a fost asimilat ca urmare a săvârșirii unor fapte ilicite și dispune de un quantum mai mic decât cel al pedepsei aplicate, în această situație putem afirma că pedeapsa aplicată va dispune de un grad de eficiență înalt și va fi capabilă să ducă la îndeplinirea scopurilor pedepsei penale.³²

Potrivit art. 63 alin. (2) C. pen. al RM pentru persoanele juridice amenda se aplică în calitate de pedeapsă principală. Ea se va achita benevol, fapt ce va fi considerat ca și conștientizarea de către persoana juridică a caracterului ilegal al faptelor săvârșite și dorința de corectare. În caz de eschivare cu rea-voință a persoanei juridice de la achitarea amenzii fixate, instanța de judecată poate să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu urmărirea patrimoniului.

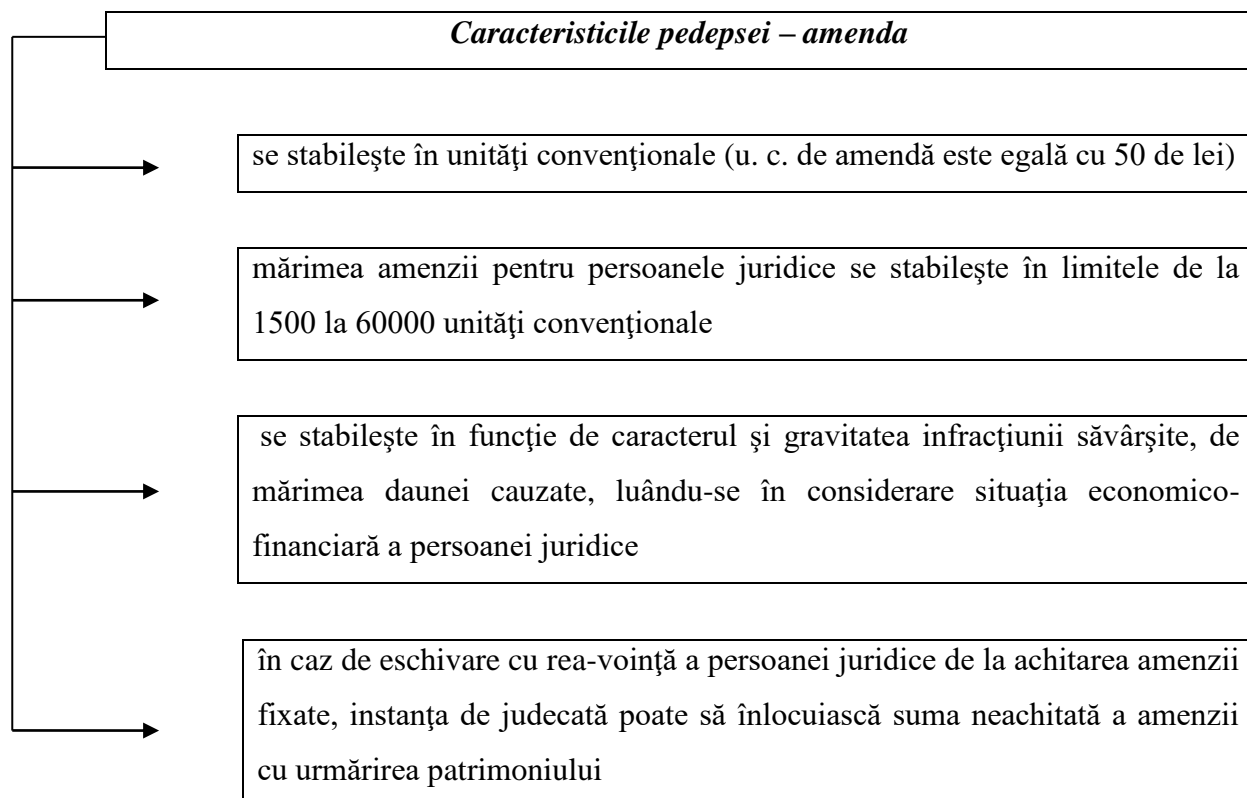
În cazul eschivării achitării acestei sume de bani se subînțelege atitudinea negativă de care dă dovadă persoana juridică, ceea ce denotă faptul că scopurile pedepsei penale nu sunt atinse. Însă, nici legea penală nu prevede cazurile când se poate de considerat că condamnatul se eschivează cu

³² Spoială A. Sistemul sancționator aplicat întreprinderilor mici și mijlocii. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, nr. 8(28)/ 2009, p. 159.

rea-voință de la executarea pedepsei cu amendă. Instanța de judecată în această situație urmează să stabilească aceasta în mod individual pentru fiecare caz de neachitare a amenzii.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Amenda este o sancțiune pecuniară ce se aplică de instanța de judecată în cazurile și în limitele prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova (art. 64 C. pen. al RM)

Bibliografie:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Cernalev V. Amenda în sistemul pedepselor penale. Noțiuni, aspecte juridice și dimensiunile pe care le activează. Revista națională de drept nr. 1-3/ 2018, p. 80-82.
3. Spatari M. Analiza comparativă a pedepselor penale aplicabile persoanei juridice în legislația penală a Republicii Moldova și a României. În: Materialele conferinței științifice cu participare internațională „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a X-a, 8 octombrie 2021, volumul II, p.153-159.

4. Spoială A. Sistemul sancționator aplicat întreprinderilor mici și mijlocii. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, nr. 8(28) / 2009, p. 159.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă amenda ca pedeapsă penală?
4. Care sunt caracteristicile amenzii ca pedeapsă penală?
5. Care este mărimea amenzii aplicate persoanei juridice?
6. Care sunt criteriile de aplicare a amenzii persoanei juridice?
7. Care sunt consecințele neachitării amenzii de către persoana juridică condamnată?

4.2. PRIVAREA DE DREPTUL DE A EXERCITA O ANUMITĂ ACTIVITATE

(art. 73 C. pen. al RM)

Potrivit art. 73 alin. (1) C. pen. al RM privarea unei persoane juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a exercita alte activități.

Unii autori au menționat că, în art. 73 alin. (1) C. pen. al RM se utilizează expresia „alte activități”, adică legiuitorul recurge la o enumerare exemplificativă, enumerare susceptibilă de mai multe critici în cazul în care nu sunt prezente condițiile specifice de stabilire a acestei pedepse sub forma privării de dreptul de a exercita activități - altele decât cele enumerate expres. Autorul citat menționează că o condiție indispensabilă stabilirii acestei pedepse rezidă în faptul că activitatea de care este privată întreprinderea a fost utilizată nemijlocit la comiterea infracțiunii, în prezența unei asemenea condiții, legea penală atingând standardele de claritate și previzibilitate.³³

Dacă să ne referim la însuși conținutul art. 73 alin. (1) C. pen. al RM, observăm că legiuitorul s-a referit la două pedepse diferite:

- stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare;
- stabilirea interdicției de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat, sau de a exercita alte activități.

În realitate, primirea de subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat nu constituie o activitate a persoanei juridice. Exercițarea unei activități este o inițiativă a persoanei juridice, un gen concret de activitate care poate fi prevăzut în actele de constituire ale societății, iar subvențiile și înlesnirile

³³ Spoială Al. Sistemul sancționator aplicat întreprinderilor mici și mijlocii. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, nr. 8(28), 2009, p. 159.

sunt niște acte ale statului, care pot însoți această activitate, pe baza anumitor acte normative. Activitatea persoanei juridice, care eventual poate fi interzisă și subvențiile, înlesnirile sau avantajele acordate de stat reprezintă obiectul voinței diferitor subiecți de drept, ce se află pe poziții opuse în relațiile juridice și sunt de natură diferită. Considerăm că pedeapsă ar trebui divizată în două pedepse distincte, respectiv interdicția de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, pe de o parte și, pe altă parte, interdicția de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a exercita alte activități.

Potrivit legislației civile persoana juridică poate avea scop lucrativ sau nelucrativ. Persoana juridică cu scop lucrativ poate desfășura orice activitate neinterzisă de lege, chiar dacă nu este prevăzută în actul de constituire, iar cea cu scop nelucrativ poate desfășura numai activitatea prevăzută de lege și de actul de constituire.³⁴ Persoana juridică va putea practica o anumită activitate doar în baza unei licențe eliberate de autoritățile competente.

Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate poate fi aplicată atât ca pedeapsă principală, cât și complementară. Pedeapsa dată poate fi limitată la un anumit teritoriu sau la o anumită perioadă a anului și se stabilește pe un termen de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat. Termenul nelimitat, poate fi interpretat drept interzicerea cu titlu definitiv a activității în cauză.

În cazul în care instanța de judecată a stabilit persoanei juridice pedeapsa dată, obligatoriu în sentință trebuie să fie indicat:

- concret teritoriul unde nu poate să-și exercite activitatea persoana juridică;
- concret perioada anului în care persoana juridică nu poate activa;
- activitatea ce-i este interzisă să o practice persoana juridică.

Persoana juridică care își desfășoară activitatea în baza autorizației sau a licenței a săvârșit o infracțiune, atunci instanța de judecată transmite organului de stat emitent al autorizației sau licenței sentința în vederea executării acesteia. În baza sentinței pronunțate de către instanța de judecată, organul de stat respectiv poate anula sau modifica autorizația sau licența persoanei juridice, astfel încât să se stabilească interdicțiile de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a exercita alte activități. Acest organ de stat, după primirea sentinței și realizarea în concret a acesteia, comunică instanței acest fapt, informând totodată organul fiscal și administrația publică locală în a cărei rază de activitate își are sediul persoana juridică despre executarea pedepsei respective.

³⁴ Art. 176 alin. (2-3) Codul civil al Republicii Moldova, nr.1107 din 06.06.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82-86 din 22.06.2002 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129081&lang=ro#

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate constă în stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a exercita alte activități (art. 73 C. pen. al RM)

Caracteristicile pedepsei - privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate

poate fi limitată la un anumit teritoriu sau la o anumită perioadă a anului

se stabilește pe un termen de până la 5 ani sau pe un termen nelimitat

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Codul civil al Republicii Moldova, nr.1107 din 06.06.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82-86 din 22.06.2002 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129081&lang=ro#.
3. Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, nr. 451 din 30.07.2001 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 108-109 din 06.09.2001 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108205&lang=ro#
4. Spataru M. Analiza comparativă a pedepselor penale aplicabile persoanei juridice în legislația penală a Republicii Moldova și a României. În: Materialele conferinței științifice cu participare internațională „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a X-a, 8 octombrie 2021, volumul II, p. 153-159.
5. Spoială Al. Sistemul sancționator aplicat întreprinderilor mici și mijlocii. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, nr. 8 (28), 2009, p. 157-163.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate ca pedeapsă penală?
2. Ce tipuri de activități pot fi interzise în vederea exercitării de către persoana juridică?
3. Care sunt caracteristicile privării de dreptul de a exercita o anumită activitate ca pedeapsă penală?
4. Care este termenul de aplicare a pedepsei privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate?

4.3. LICHIDAREA PERSOANEI JURIDICE (art. 74 C. pen. al RM)

Potrivit art. 74 alin. (1) C. pen. al RM lichidarea persoanei juridice constă în dizolvarea acesteia, cu survenirea consecințelor prevăzute de legislația civilă. Lichidarea persoanei juridice este cea mai dură pedeapsă și poate fi aplicată atât ca pedeapsă principală, cât și complementară.

Lichidarea persoanei juridice se stabilește în cazul în care instanța de judecată constată că gravitatea infracțiunii săvârșite face imposibilă păstrarea unei atare persoane juridice și prelungirea activității ei. Unii autori consideră că concluzia privind „gravitatea infracțiunii săvârșite care face imposibilă păstrarea persoanei juridice și prelungirea activității ei” trebuie să se întemeieze anume pe aceste criterii – fie că persoana juridică nu mai practică în mod prioritar o activitate licită, ci există pe baza veniturilor obținute pe cale ilegală, fie că persoana juridică în genere a fost creată pentru a servi unor scopuri criminale.³⁵

Considerăm că lichidarea trebuie aplicată numai pentru cazurile cele mai grave, și nu este potrivită pentru orice tip de persoană juridică a cărei răspundere penală poate fi angajată. Efectele adverse ale aplicării pedepsei lichidării, atât cele privind pierderea unor locuri de muncă, dar și afectarea drepturilor creditorilor și, în cele din urmă, pierderea unui contribuabil către stat, trebuie luate serios în considerare. De aceea, în majoritatea legislațiilor care o cunosc, pedeapsa lichidării este reglementată împreună cu o serie de condiții restrictive de aplicare.³⁶

Lichidarea este inseparabil legată de instituția dizolvării, lichidarea survenind ca și consecință a procedurii de dizolvare. În doctrină este menționat că lichidarea constituie o cale de încetare a activității persoanelor juridice, prin care dispare calitatea de subiect de drept, încetează capacitatea juridică, precum și toate drepturile și obligațiile. Lichidarea ca și pedeapsă penală aplicabilă persoanelor juridice presupune realizarea unui complet de măsuri și procedee necesare finalizării activității acesteia. Ca urmare a doctrinei analizate, conchidem că procesul lichidării este unul ce durează în timp și necesită respectarea unor operațiuni ce țin de informarea creditorilor, valorificarea creanțelor, stabilirea activelor și transformarea lor în numerar, stabilirea pasivului, plata datoriilor față de creditorii și împărțirea rezultatelor lichidării între asociați. Cu toate că persoana juridică ce se află în proces de lichidare, în vederea realizării acțiunilor enumerate mai sus, ea oricum își v-a menține personalitatea juridică, cu condiția că în cadrul denumirii acesteia se va face mențiunea „*în lichidare*”.³⁷

Persoana juridică se consideră lichidată din momentul radierii ei din Registrul de Stat de la Camera Înregistrării de Stat, instanța trimițând o copie a hotărârii irevocabile de condamnare către Camera Înregistrării de Stat.

³⁵ Botnaru S., Șavga A, Grosu VI., Grama M., op. cit., p. 452.

³⁶ Jurma A. Persoana juridică-subiect al răspunderii penale. București: Editura C.H. BECK, 2010, p. 90.

³⁷ Mihalache I. Reflecții cu privire la lichidarea persoanelor juridice. Revista națională de drept nr. 12/ 2013, p. 25.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Lichidarea persoanei juridice constă în dizolvarea acesteia, cu survenirea consecințelor prevăzute de legislația civilă (art. 74 C. pen. al RM)

Caracteristica pedepsei – lichidarea persoanei juridice

se stabilește în cazul în care instanța de judecată constată că gravitatea infracțiunii săvârșite face imposibilă păstrarea unei atare persoane juridice și prelungirea activității ei

Bibliografie:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Jurma A. Persoana juridică-subiect al răspunderii penale. București: Editura C.H. BECK, 2010.
3. Botnaru S., Șavga A, Grosu Vl., Grama M. Drept penal. Partea generală. Volumul I. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2005.
4. Mihalache I. Reflecții cu privire la lichidarea persoanelor juridice. Revista națională de drept, nr. 12/ 2013, p. 25-29.
5. Spatari M. Analiza comparativă a pedepselor penale aplicabile persoanei juridice în legislația penală a Republicii Moldova și a României. În: Materialele conferinței științifice cu participare internațională „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a X-a, 8 octombrie 2021, volumul II, p.153-159.

Întrebări de autoevaluare:

1. În ce constă lichidarea ca pedeapsă penală?
2. Care sunt criteriile de aplicare a lichidării persoanei juridice?
3. Care sunt condițiile necesare de a fi îndeplinite în cazul aplicării lichidării persoanei juridice?

5. MĂSURILE DE SIGURANȚĂ

Măsurile de siguranță sunt sancțiuni de drept penal care se iau împotriva persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală pentru a înlătura o stare de pericol și a preveni săvârșirea de noi fapte prevăzute de legea penală. Măsurile de siguranță, spre deosebire de pedepse, nu au

caracter represiv, ci preventiv, ele luându-se pentru a împiedica săvârșirea de noi fapte prevăzute de legea penală. Măsurile de siguranță se iau numai dacă făptuitorul a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, indiferent dacă acestuia i se aplică ori nu o pedeapsă.³⁸

Din cele relatate putem conchide că măsurile de siguranță se pot lua dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- a) făptuitorul să fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;
- b) prin săvârșirea faptei să se fi dat în vileag o stare de pericol a făptuitorului care poate constitui în viitor sursa săvârșirii unor noi fapte prevăzute de legea penală;
- c) combaterea stării de pericol să nu fie posibilă doar prin aplicarea de pedepse, ci prin luarea de măsuri de siguranță.³⁹

Trăsăturile măsurilor de siguranță:

- *sunt sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv*, constând în măsuri de constrângere care au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și prevenirea săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală;
- aplicarea măsurilor de siguranță este determinată de existența *unei stări de pericol*;
- *scopul imediat* al măsurilor de siguranță este înlăturarea unei stări de pericol, iar *scopul mediat* al acestora îl constituie preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală;
- măsurile de siguranță sunt *imprescriptibile și revocabile*;
- măsurile de siguranță pot fi luate față de inculpatul în privința căruia s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei, întrucât pentru dispunerea acestor soluții trebuie să existe o faptă prevăzută de legea penală, săvârșită de către inculpat în mod nejustificat;
- măsurile de siguranță pot fi luate și față de minorul care a săvârșit o faptă nejustificată prevăzută de legea penală, chiar dacă instanța reține că minorul nu a săvârșit fapta cu discernământ;
- nu este întotdeauna necesar pentru dispunerea unei măsuri de siguranță ca fapta comisă să constituie infracțiune, ele se pot dispune și dacă fapta săvârșită este tipică (prevăzută de legea penală) și antijuridică (nejustificată), chiar dacă îi lipsește trăsătura esențială a imputabilității.

Clasificarea măsurilor de siguranță

În funcție de mijlocul de constrângere :

- măsuri privative de libertate (internarea într-o instituție psihiatrică);
- măsuri restrictive de libertate (supunerea la tratament forțat a alcoolicilor și narcomanilor, expulzarea);

³⁸ Mitrache C., op. cit., p. 141.

³⁹ Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a. casa de editură și Presă ȘANSA. București, 2000, p. 169.

- măsuri restrictive de drepturi (punerea sub curatelă a persoanelor care abuzează de alcool);

- măsuri cu caracter patrimonial (confiscarea specială și confiscarea extinsă).

În funcție de natura stării de pericol:

- măsurile de siguranță personale (măsurile cu caracter medical și măsurile de constrângere cu caracter educativ);

- măsuri de siguranță reale sau patrimoniale (confiscarea specială și confiscarea extinsă).

În funcție de faptul dacă însoțesc sau nu o pedeapsă penală :

- măsurile de siguranță ce pot fi aplicate independent (măsuri de constrângere cu caracter medical, aplicate iresponsabililor, măsuri de constrângere cu caracter educativ, confiscarea specială);

- măsuri de siguranță ce pot însoți o pedeapsă penală (expulzarea, confiscarea specială și confiscarea extinsă).

Aplicarea unei sancțiuni penale (pedepse) nu exclude și luarea unor măsuri de siguranță. Cauzele care duc la încetarea executării măsurilor de siguranță nu influențează asupra încetării executării sancțiunii ori invers.

Măsurile de siguranță se pot lua și când fapta săvârșită este infracțiune, însă aceasta nu se sancționează deoarece intervine fie o cauză generală care înlătură răspunderea penală și deci aplicarea pedepsei (amnistia, prescripția, retragerea plângerii prealabile, împăcarea părților), fie o cauză specială de înlăturare a aplicării sancțiunii penale (denunțarea faptei comise înainte de a fi descoperită) dacă a fost relevată cu această ocazie starea de pericol care impune aplicarea lor.⁴⁰

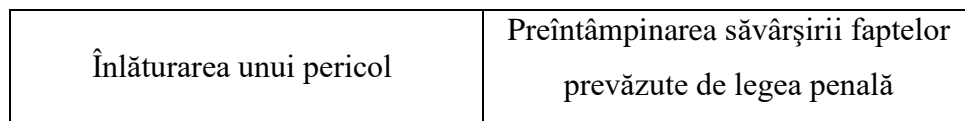
Potrivit art. 98 alin.(2) C. pen. al RM măsurile de siguranță sunt: măsurile de constrângere cu caracter medical; măsurile de constrângere cu caracter educativ; expulzarea; confiscarea specială și confiscarea extinsă.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Măsurile de siguranță sunt sancțiuni de drept penal care se iau împotriva persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală pentru a înlătura o stare de pericol și a preveni săvârșirea de noi fapte prevăzute de lege penală.

⁴⁰ Basarab M. Drept penal. Partea generală. Vol. I. Editura Fundației „Chemarea”. Iași, 1996, p. 164.

Scopul măsurilor de siguranță

Trăsăturile măsurilor de siguranță

sunt sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv

aplicarea măsurilor de siguranță este determinată de existența unei stări de pericol

scopul imediat al măsurilor de siguranță este înlăturarea unei stări de pericol, iar scopul mediat al acestora îl constituie preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală

măsurile de siguranță sunt imprescriptibile și revocabile

măsurile de siguranță pot fi luate față de inculpatul în privința căruia s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei, întrucât pentru dispunerea acestor soluții trebuie să existe o faptă prevăzută de legea penală, săvârșită de către inculpat în mod nejustificat

măsurile de siguranță pot fi luate și față de minorul care a săvârșit o faptă nejustificată prevăzută de legea penală, chiar dacă instanța reține că minorul nu a săvârșit fapta cu discernământ

măsurile de siguranță se pot dispune și dacă fapta săvârșită este tipică (prevăzută de legea penală) și antijuridică (nejustificată), chiar dacă îi lipsește trăsătura esențială a imputabilității

Clasificarea măsurilor de siguranță

În funcție de natura stării de pericol

măsurile de siguranță personale (măsurile cu caracter medical și măsurile de constrângere cu caracter educativ)

măsurile de siguranță reale sau patrimoniale (confiscarea specială și confiscarea extinsă)

În funcție de mijlocul de constrângere

măsuri privative de libertate (internarea într-o instituție psihiatrică)

măsuri restrictive de libertate (supunerea la tratament forțat a alcoolicilor și narcomanilor, expulzarea)

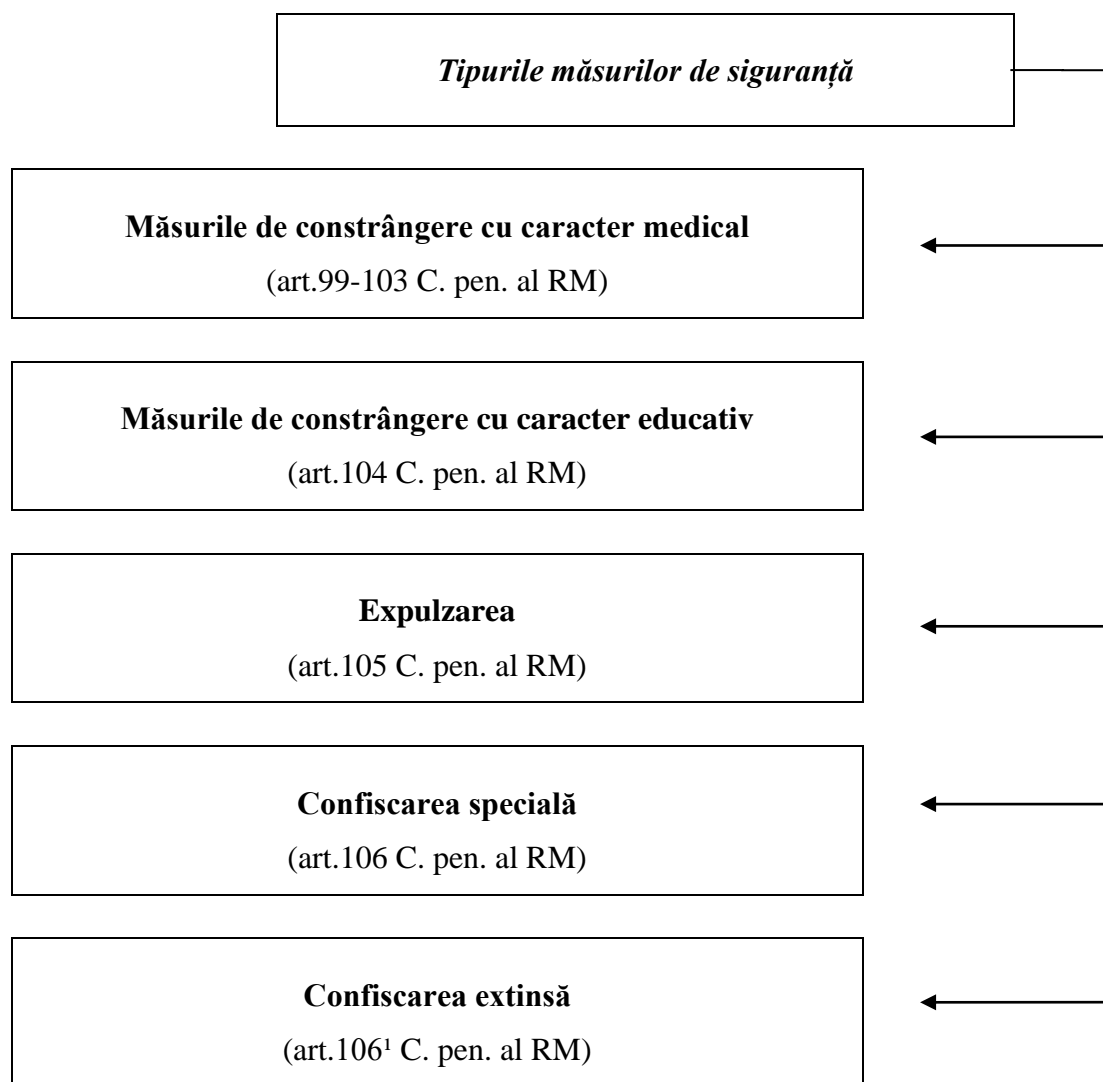
măsuri restrictive de drepturi (punerea sub curatelă a persoanelor care abuzează de alcool)

măsuri cu caracter patrimonial (confiscarea specială și confiscarea extinsă)

În funcție de faptul dacă însoțesc sau nu o pedeapsă penală

măsurile de siguranță ce pot fi aplicate independent (măsuri de constrângere cu caracter medical aplicate iresponsabililor, măsuri de constrângere cu caracter educativ, confiscarea specială)

măsuri de siguranță ce pot însoți o pedeapsă penală (expulzarea, confiscarea specială și confiscarea extinsă)

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Mitrange C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a. casa de editură și Presă ȘANSA. București, 2000.
3. Spatari M., Nedelcu VI. Unele particularități ale măsurilor de constrângere, reglementate de legea penală a Statelor Unite ale Americii și a Marii Britanii. În: Legea și viața: publicație științifico-practică, nr.3 (303) / 2017, p. 12-17.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce înțelegeți prin măsuri de siguranță?
2. Care este scopul măsurilor de siguranță?
3. Care sunt trăsăturile măsurilor de siguranță?

4. Care sunt tipurile măsurilor de siguranță reglementate de C. pen. al RM?
5. Care sunt criteriile de clasificare a măsurilor de siguranță?

5.3. MĂSURILE DE CONSTRÂNGERE CU CARACTER MEDICAL

(art. 99-103 C. pen. al RM)

Potrivit art. 23 C. pen. al RM nu este pasibilă de răspundere penală persoana care, în timpul săvârșirii unei fapte prejudiciabile, se afla în stare de iresponsabilitate, adică nu putea să-și dea seama de acțiunile ori inacțiunile sale sau nu putea să le dirijeze din cauza unei boli psihice cronice, a unei tulburări psihice temporare sau a altei stări patologice. Față de o asemenea persoană, în baza hotărârii instanței de judecată, pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical.

Nu este pasibilă de pedeapsă persoana care, deși a săvârșit infracțiunea în stare de responsabilitate, înainte de pronunțarea sentinței de către instanța de judecată s-a îmbolnăvit de o boală psihică care a lipsit-o de posibilitatea de a-și da seama de acțiunile ori inacțiunile sale sau de a le dirija. Față de o asemenea persoană, în baza hotărârii instanței de judecată, pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical, iar după însănătoșire – ea poate fi supusă pedepsei.

Din prevederile expuse rezultă că măsurile de constrângere cu caracter medical reprezintă reacția statului la faptele infracționale comise în stare de iresponsabilitate, când nu există temeiuri de a supune persoana răspunderii penale, însă este necesar de a exercita în privința ei o anumită influență și constrângere medicală.

Cauza care determină luarea măsurii de siguranță a internării medicale o reprezintă starea de pericol pentru societate ce decurge din starea psiho-fizică anormală a făptuitorului care este bolnav mintal ori toxicoman și care prezintă pericol pentru a săvârși noi fapte prevăzute de legea penală.⁴¹ Astfel, măsurile de constrângere cu caracter medical pot fi aplicate:

- alienaților;
- alcoolicii și narcomanilor.

Măsurile de constrângere cu caracter medical aplicate alienaților și măsurile de constrângere cu caracter medical aplicate alcoolicii și narcomanilor sunt înrudite prin apropierea dintre cauzele lor, dar totuși diferite prin gradul anormalității psiho-fizice. Boala mintală și toxicomania pot proveni dintr-o alterație psihică sau dintr-o intoxicare cronică, dar aceste stări patologice sau morbide au căpătat forme psihopatologice sau psihopatic grave, în care capacitatea de a înțelege și de a-și dirija voința sunt complet sau profund alterate.

⁴¹ Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a revăzută și adăugită. Casa de Editură și Presă ȘANSA. București, 2000, p. 171.

Desigur, nu orice persoană bolnavă mintal sau toxicomană prezintă o stare de pericol gravă, când însă o astfel de persoană a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, starea de pericol capătă o relevanță deosebită, iar temerea că fapte prevăzute de legea penală ar mai putea fi săvârșite de către făptuitorul bolnav mintal sau toxicoman devine justificată.

Existența bolii mintale și a toxicomaniei, adică a alterării capacității psiho-fizice trebuie să fie stabilită de medici specialiști; pe aceeași cale vor putea fi stabilite și unele elemente de natură să releve gradul de periculozitate socială a alienatului mintal sau toxicomanului.⁴²

Conform art. 99 C. pen. al RM persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală în stare de iresponsabilitate sau care au săvârșit asemenea fapte în stare de responsabilitate, de responsabilitate redusă, dar, până la pronunțarea sentinței sau în timpul executării pedepsei, s-au îmbolnăvit de o boală psihică, din care cauză ele sunt incapabile să-și dea seama de acțiunile lor sau să le dirijeze, instanța de judecată poate să le aplice măsuri de constrângere cu caracter medical.

Din dispozițiile legale, rezultă că aceste măsuri nu pot fi aplicate oricărei persoane, ci doar celor care au săvârșit infracțiuni și se regăsesc în categoria persoanelor:

- recunoscute iresponsabile;
- devenite iresponsabile până la pronunțarea sentinței sau în timpul executării pedepsei, adică cele care la momentul comiterii faptei erau responsabile, dar înainte de pronunțarea sentinței de către instanța de judecată s-a îmbolnăvit de o boală psihică care a lipsit-o de posibilitatea de a-și da seama de acțiunile ori inacțiunile sale sau de a le dirija. În acest context este imposibilă aplicarea unei pedepse sau executarea acesteia în continuare.

În situația constatării iresponsabilității persoanei, instanța de judecată va dispune internarea:

- a) într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită;
- b) într-o instituție psihiatrică cu supraveghere riguroasă.

Determinarea instituției psihiatrice de către instanța de judecată are loc în baza concluziilor experților în psihiatrie judiciară.

Potrivit art. 100 C. pen. al RM internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere obișnuită poate fi aplicată de către instanța de judecată unui alienat care, din cauza stării psihice și a caracterului faptei prejudiciabile săvârșite, are nevoie de îngrijire spitalicească și de tratament în condiții de supraveghere obișnuită.

Internarea într-o instituție psihiatrică cu supraveghere riguroasă poate fi aplicată de către instanța de judecată unui alienat care, din cauza stării psihice și a caracterului faptei prejudiciabile săvârșite, prezintă un pericol deosebit pentru societate și are nevoie de îngrijire spitalicească și de tratament în condiții de supraveghere riguroasă. Persoanele internate în instituții psihiatrice cu

⁴² Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. ș.a. Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală. Vol. II. Ediția a II-a. Editura Academiei Române. Editura ALL BECK. București, 2003, p. 275-276.

supraveghere riguroasă sunt deținute în condiții ce exclud posibilitatea săvârșirii de către ele a unei noi fapte prejudiciabile.

Persoanele care fac abuz de substanțe narcotice sau alcoolice constituie o altă categorie de persoane față de care instanța poate dispune aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical. Conform art. 103 C. pen. al RM, în caz de săvârșire a unei infracțiuni de către un alcoolic sau un narcoman, dacă există avizul medical corespunzător, instanța de judecată, din oficiu ori la cererea colectivului de muncă sau a organului de ocrotire a sănătății, poate să-i impună acestei persoane, concomitent cu pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită, și obligațiunea unui tratament medical forțat. În cazul acestor măsuri de siguranță, starea de pericol este generată de starea psihofizică anormală a persoanei. Legea nu cere ca pentru stabilirea unui tratament infracțiunea să fi fost săvârșită în stare de ebrietate sau sub efectul substanțelor narcotice. Pentru impunerea unui asemenea tratament, este suficient ca persoana să sufere de alcoolism sau narcomanie, să necesite tratament forțat și să nu aibă contraindicații.⁴³

Persoanele care fac abuz de substanțe narcotice sau alcoolice, condamnate la pedepse neprivative de libertate, vor fi supuse unui tratament forțat în instituțiile medicale cu regim special, iar cele condamnate la pedeapsa cu închisoare, în timpul executării pedepsei ele vor fi supuse unui tratament medical forțat în instituția penitenciară. După eliberarea din locurile de deținere, dacă este necesară continuarea unui astfel de tratament, persoana va fi tratată în continuare în instituții medicale cu regim special.

Măsura de constrângere cu caracter medical se ia pe perioadă nedeterminată, însă va înceta (se va revoca) în caz de însănătoșire. Însănătoșirea, în sensul legii penale, nu înseamnă o simplă vindecare, fiind suficientă o ameliorare serioasă și durabilă a condiției psihofizice a făptuitorului-pacient, astfel încât starea de pericol care a determinat luarea măsurii să nu mai subziste.⁴⁴

Prin însănătoșirea persoanei se înțelege tratarea totală a acesteia de boala psihică. Însănătoșirea este definită ca fiind „îmbunătățirea substanțială stabilă a sănătății psihice, în rezultatul cărui fapt persoana devine din nou capabilă de a-și da seama de acțiunile sale și de a le dirija.”⁴⁵

Îmbunătățirea stării psihice presupune diminuarea pericolozității persoanei pentru societate, precum și reducerea influenței stării bolnăvicioase asupra comportamentului celui bolnav. Aceasta înseamnă că, deși persoana nu s-a tratat până la urmă, totuși, în virtutea stării sale, ea poate trăi în mediul social, fără a prezenta un careva pericol pentru cei din jur. Realizarea acestui scop permite

⁴³ Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. ș.a., op. cit., p. 207-208.

⁴⁴ Antoniu G., Toader T. Explicațiile noului Cod penal. Vol., II. Art. 53-187. Ed. Universul Juridic. București, 2015, p. 291.

⁴⁵ Гальперин И. М. Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР. Москва, 1984, p. 140.

de a exclude progresarea de mai departe a bolii, de a asigura condițiile de viață normale ale persoanei și dezvoltarea ei socială.

Însănătoșirea sau îmbunătățirea substanțială a stării sănătății reprezintă criterii medicale, ele fiind constatate de experții din domeniul medicinei. Trăsătura lor comună o reprezintă capacitatea persoanei la ducerea unui mod de viață de sine stătător și lipsa tendințelor spre un comportament antisocial, periculos atât pentru ea, cât și pentru cei din jur.

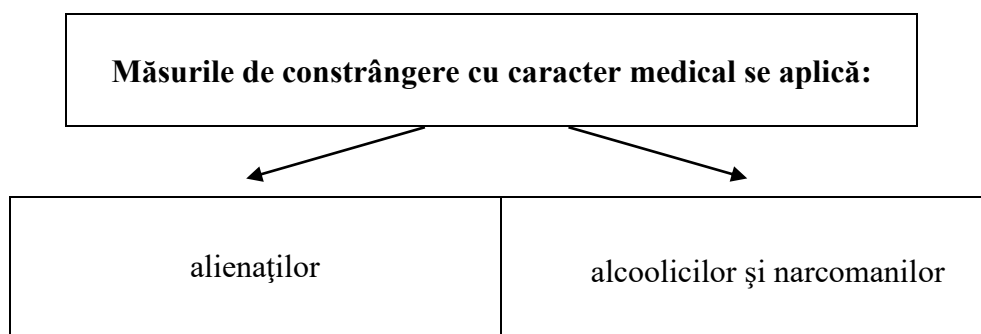
După însănătoșirea persoanei, instanța de judecată îi poate aplica pedeapsa dacă nu a expirat termenul de prescripție sau dacă nu există alte motive pentru eliberarea ei de răspundere penală și de pedeapsă. În caz de aplicare a pedepsei după însănătoșire, durata de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical se deduce din termenul pedepsei.

Potrivit art. 101 C. pen. al RM doar instanța de judecată, în temeiul avizului instituției medicale, poate dispune încetarea, schimbarea sau prelungirea măsurilor de constrângere cu caracter medical. În cazul schimbării sau prelungirii termenului de aplicare a măsurii se face, atât din oficiu, cât și la cererea persoanei respective sau a reprezentantului acesteia, în baza unui control, efectuat cel puțin o dată la 6 luni, privind necesitatea aplicării acestei măsuri.

Dacă instanța de judecată nu va găsi necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical unui alienat, precum și în cazul încetării aplicării unor astfel de măsuri, ea îl poate încredința spre îngrijire rudelor sau tutorilor, dar sub o supraveghere medicală obligatorie.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Măsurile de constrângere cu caracter medical se aplică de către instanțele de judecată persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală în stare de iresponsabilitate sau care au săvârșit asemenea fapte în stare de responsabilitate, de responsabilitate redusă, dar, până la pronunțarea sentinței sau în timpul executării pedepsei, s-au îmbolnăvit de o boală psihică, din care cauză ele sunt incapabile să-și dea seama de acțiunile lor sau să le dirijeze (art. 99 C. pen. al RM)

Potrivit art. 99 C. pen. al RM măsurile de constrângere cu caracter medical se desfășoară de către instituțiile curative ale organelor de ocrotire a sănătății:

<i>instituția psihiatrică cu supraveghere obișnuită</i>	<i>instituția psihiatrică cu supraveghere riguroasă</i>
poate fi aplicată de către instanța de judecată unui alienat care, din cauza stării psihice și a caracterului faptei prejudiciabile săvârșite, are nevoie de îngrijire spitalicească și de tratament în condiții de supraveghere obișnuită.	poate fi aplicată de către instanța de judecată unui alienat care, din cauza stării psihice și a caracterului faptei prejudiciabile săvârșite, prezintă un pericol deosebit pentru societate și are nevoie de îngrijire spitalicească și de tratament în condiții de supraveghere riguroasă.

<i>Criteriile de stabilire a instituției psihiatrice</i>	
în funcție de boala mintală a persoanei	în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al faptei săvârșite

Schimbarea, prelungirea și încetarea aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical alienaților

Schimbarea măsurii de constrângere cu caracter medical sau prelungirea termenului de aplicare a ei se face, de asemenea, de instanța de judecată, atât din oficiu, cât și la cererea persoanei respective sau a reprezentantului acesteia, în baza unui control, efectuat cel puțin o dată la 6 luni, privind necesitatea aplicării acestei măsuri (art.101 al.3 C. pen. al RM)

Instanța de judecată, în temeiul avizului instituției medicale, dispune încetarea aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical în cazul însănătoșirii persoanei sau al unei astfel de schimbări a caracterului bolii care exclude necesitatea aplicării acestor măsuri (art.101 al.2 C. pen. al RM)

Potrivit art.103 C. pen. al RM în caz de săvârșire a infracțiunii de către un alcoolic sau un narcoman, dacă există avizul medical corespunzător, instanța de judecată, din oficiu ori la cererea colectivului de muncă sau a organului de ocrotire a sănătății, concomitent cu pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită, poate să aplice acestei persoane tratamentul medical forțat, plasându-l într-o instituție medicală cu regim special.

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Legea cu privire la sănătatea mentală, nr. 35 din 28.02.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 69-71 din 04.04.2008 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=12847&lang=ro
3. Antoniu G., Toader T. Explicațiile noului Cod penal. Vol., II. Art. 53-187. Ed. Universul Juridic. București, 2015.
4. Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. ș.a. Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală. Vol. II. Ediția a II-a. Editura Academiei Române. Editura ALL BECK. București, 2003.
5. Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a revăzută și adăugită. Casa de Editură și Presă ȘANSA. București, 2000.
6. Verbițchi L. Rolul măsurilor de constrângere cu caracter medical în combaterea narcomaniei. Legea și viața, nr. 6, iunie, 2012, p.30-33.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce înțelegeți prin măsuri de constrângere cu caracter medical?
2. Cui pot fi aplicate măsurile de constrângere cu caracter medical?
3. Care sunt instituțiile curative ce tratează persoanele supuse la tratament forțat?
4. Care sunt criteriile de stabilire a instituției psihiatrice?
5. Care sunt particularitățile schimbării, prelungirii și încetării aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical alienaților?

5.2. MĂSURILE DE CONSTRÂNGERE CU CARACTER EDUCATIV

(art. 104 C. pen. al RM)

Măsurile educative sunt sancțiuni de drept penal care se iau împotriva minorilor care au săvârșit infracțiuni. Spre deosebire de pedepse care în principal au un rol de constrângere, măsurile

educative au un rol preponderent educativ, de refacere sau corectare a procesului educativ al minorilor. Măsurile educative, ca orice sancțiune de drept penal, nu sunt lipsite de caracter coercitiv, căci implică anumite restrângeri ale libertății persoanei.⁴⁶

Spre deosebire de pedepse, unde caracterul coercitiv se situează pe primul plan, măsurile educative au caracter preponderent educativ și nu lasă să subziste nici o consecință penală, ele neconstituind antecedente penale pentru persoana față de care s-au luat.⁴⁷

Potrivit art. 104 C. pen. al RM „Persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art. 54 sau de pedeapsă penală în conformitate cu art. 93 li se aplică următoarele măsuri de constrângere cu caracter educativ:

- a) avertismentul;
- b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- c) obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;
- d) obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică;
- e) obligarea minorului de a urma cursul de învățământ obligatoriu;
- f) obligarea minorului de a participa la un program probațional.”

Referindu-ne la procedura de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter educativ menționăm că hotărârea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului, adoptată în temeiul art. 54, 93 și 104 din Codul penal, se expediază organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului.⁴⁸

Consilierul este obligat să evalueze subiectul probațiunii prin colectarea și analiza informațiilor cu privire la școală: nivel de studii, pregătirea profesională actuală, situația școlară (în cazul minorilor), relații cu colegii și profesorii, comportamentul la școală, locul ocupat în colectiv, succesul sau eșecul școlar, abandonul, atitudinea față de pregătirea pe care o urmează, perspectivele legate de educație, oportunitățile/restricțiile educaționale, comunicarea familiei cu școala, legătura cu infracțiunea comisă.

În cel mult 5 zile lucrătoare de la data recepționării actului, consilierul de probațiune înștiințează minorul pentru a se prezenta la biroul de probațiune în vederea realizării primei întrevederi. Înștiințarea minorului se face prin intermediul părinților sau altor reprezentanți legali, iar în cazul în care minorul se află în supravegherea unei instituții specializate de stat sau de

⁴⁶ Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a. Casa de editură și Presă ȘANSA. București, 2000, p. 141.

⁴⁷ Ibidem, p. 162.

⁴⁸ art. 291 Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443 din 24.12.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 214-220 din 05.11.2010 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128195&lang=ro#.

reabilitare psihologică, prin intermediul administrațiilor acestor instituții. În cazul în care subiectul probațiunii nu se prezintă la data stabilită fără a comunica în prealabil motivul neprezentării, consilierul de probațiune întreprinde măsuri inițiale de căutare prin vizite la domiciliu, la locul de studii, întâlniri cu rude și vecini, apeluri telefonice, contactarea altor surse care ar putea oferi informații despre locul minorului.

Prima întâlnire cu subiectul probațiunii se desfășoară, după caz, și în prezența psihologului din cadrul biroului de probațiune sau a psihologului ce a asistat copilul care se va expune în privința necesității și tipului de asistență psihologică ce urmează a fi acordată.

La prima întâlnire cu minorul, însoțit obligatoriu de reprezentantul legal, consilierul de probațiune aduce la cunoștința subiectului probațiunii motivul solicitării prezenței la biroul de probațiune, numele și prenumele consilierului de probațiune responsabil de caz, prin transmiterea datelor de contact.

Minorului îi este comunicat conținutul hotărârii instanței de judecată sau ordonanța procurorului, a obligațiilor și condițiilor impuse de instanța de judecată/procuror, precum și a consecințelor nerespectării acestora, drepturile și obligațiile lui, și activitățile de probațiune care pot fi efectuate de către consilierul de probațiune. Totodată, i se explică necesitatea respectării regulilor de conduită în societate, precum și consecințele săvârșirii de noi infracțiuni.

Informațiile prezentate se consemnează într-un raport al primei întâlniri, care se semnează de către consilierul de probațiune, minor și reprezentantul legal.

Avertismentul presupune acea apreciere negativă de drept a acțiunii făptuitorului și concomitent o reacție din partea societății în scopul educării și reeducării acestuia. Altfel spus, minorului i se explică caracterul prejudiciabil al faptei sale și consecințele ilegale care au survenit drept urmare a acestor acțiuni. La fel, minorul este avertizat de consecințele juridice în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni după aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ – tragerea la răspundere penală.⁴⁹

În termen de 5 zile organul de probațiune este obligat să prezinte minorului însoțit de reprezentantul legal și autorității tutelare forma scrisă a avertismentului. (*anexa nr.1*) În cadrul întâlnirii consilierul de probațiune va aduce la cunoștința minorului conținutul hotărârii instanței de judecată sau ordonanței procurorului și va explica:

- a) consecințele încălcării măsurii de constrângere cu caracter educativ stabilite;
- b) consecințele săvârșirii repetate a unei infracțiuni;
- c) respectarea regulilor de drept etc.⁵⁰

⁴⁹ Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V., ș.a. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, Chișinău, 2005, p. 122.

⁵⁰ Regulament de planificare a probațiunii, aprobat prin Ordinul ministrului justiției, nr. 347 din 30.12.2019 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119918&lang=ro

Consilierul va întocmi un raport privind acțiunile întreprinse care va fi anexat la dosarul personal al minorului. Organul de probațiune în termen de 5 zile, informează în scris instanța de judecată sau procurorul despre executarea măsurii de constrângere cu caracter educativ și scoate minorul de la evidență.

Încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat este cea de-a doua măsură de constrângere cu caracter educativ. Această măsură constă în însărcinarea părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat cu obligația de a exercita o influență educativă pozitivă asupra minorului infractor. Totodată, părinții, tutorii / curatorii sunt obligați să exercite un control riguros asupra minorului, pentru a preîntâmpina repetarea activității infracționale.

Până la aplicarea acestei măsuri de siguranță, consilierul de probațiune este obligat să se informeze despre persoanele cărora urmează să le fie transmis minorul sub supraveghere pentru a se convinge că acestea sunt capabile să asigure supravegherea lui și dacă reprezentantul legal are o influență pozitivă asupra minorului, este în stare să aprecieze obiectiv gravitatea faptei și poate să exercite un control asupra minorului.

Consilierul de probațiune este obligat să întocmească un Act privind încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat (*anexa nr.2*), în prezența autorității tutelare, actul fiind semnat de persoanele responsabile pentru încredințare. În decurs de 5 zile, consilierul este obligat să informeze instanța de judecată care a examinat cauza în fond sau procurorul privind încredințarea minorului sub supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat.

Consilierul de probațiune, este obligat să exercite un control asupra executării măsurii, prin vizite la domiciliul minorului, sau la sediul organului specializat de stat, privind modul de exercitare a supravegherii minorului.

În cazul aplicării acestei măsuri de constrângere cu caracter educativ, părinții și persoanele care îi înlocuiesc sunt avertizați de răspunderea lor pentru conduita ulterioară a minorului.

O altă măsură de constrângere cu caracter educativ este **obligarea minorului să repara daunele cauzate prin infracțiune**, care se aplică doar în funcție de starea materială a acestuia. Hotărârea instanței de judecată sau, după caz, ordonanța procurorului privind obligarea minorului de a repara prejudiciile cauzate se transmite spre executare organului de probațiune, care se va informa dacă minorul este remunerat, are bursă, alte venituri sau proprietăți, dacă el poate repara dauna cauzată.

Din cele relatate este necesar să constatăm dacă minorul are dreptul de a munci pentru a putea repara acest prejudiciu suferit prin infracțiune. Astfel, conform art. 26 alin. (3) Cod civil al Republicii Moldova „minorul care a atins vârsta de 16 ani poate fi recunoscut ca având capacitate

de exercițiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu încuviințarea părinților sau a reprezentantului legal, practică activitate de întreprinzător.” Din aceste prevederi legale conchidem că minorul cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani poate fi încadrat în câmpul muncii și drept urmare el va dispune de aceste resurse materiale necesare pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Consilierul în timpul vizitei stabilește un termen rezonabil pentru recuperarea prejudiciului cauzat și a unui grafic de executare a obligației, dacă în hotărârea instanței de judecată nu e stipulat altfel. Ulterior, minorul este obligat să prezinte Consilierului de probațiune informația în scris despre măsurile întreprinse pentru îndeplinirea obligației date, prin prezentarea documentelor confirmative (recipisă, bon de plată, etc.). Dacă minorul se eschivează de la exercitarea obligației, atunci va fi obligat să prezinte explicația privind motivul nerespectării acesteia.

În situația în care minorul nu dispune de resurse financiare, dacă există acordul părții vătămate, părinții sau curatorii pot să repare dauna cauzată. În termen de 5 zile consilierul va informa instanța de judecată despre executarea hotărârii sau, după caz, procurorul despre executarea ordonanței.

Obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică este o altă măsură de constrângere cu caracter educativ prevăzută de legiuitorul nostru.

După cum susțin unii autori,⁵¹ „experiența de viață a minorilor este minimă și fragmentată, caracterul și viziunea nu sunt definitiv formate”. Este un adevăr afirmația enunțată, deoarece dezvoltarea psihică a unui minor vine o dată cu vârsta. Datorită vârstei fragede, minorul nu poate face o mare distincție dintre legal-ilegal, corect-incorect, bine-rău, situația schimbându-se odată cu creșterea fizică și dezvoltarea psihică. Această idee o regăsim și în literatura de specialitate, conform căreia personalitatea infractorului este reprezentată de totalitatea criteriilor social-politici, psihici și fizici ale persoanei.

În cazul minorului figurează: criteriul limitat și diminuat social-politic din motivul vârstei și, ca urmare, a lipsei de experiență social-politică, care este continuat de psihicul și fizicul dificil specific vârstei de pubertate a minorului. Prin intermediul doctrinelor medicale, a fost stabilită vârsta de la care apare conștientizarea importanței comportamentului antisocial și, ca urmare, oferă posibilitatea de a stabili scopul măsurii de constrângere cu caracter educativ și medical pentru corectarea conduitei. Vârsta de pubertate detestă comportamentul deviant al minorilor care, fiind influențat de factorii externi și interni, generează comiterea infracțiunilor. Anume factorii interni solicită aplicarea măsurilor cu aspect medical în perioada adolescenței, perioadă care manifestă

⁵¹ Егоров В. С. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности, Московский психологический институт, 2002, p. 260.

devieri de la dezvoltarea normală, însoțită de tulburări interne. Tulburările interne ale minorilor pot fi endocrine, hormonale, psihice ș. a.⁵²

Termenul de „reabilitare” poate avea interpretare dualistă, cum ar fi, cea biologică și cea psihologică. Sunt cunoscute diverse tipuri de reabilitare: fizică, socială, socioprofesională, neurologică, psihologică, psihiatrică, psihosocială, medicală. Măsurile psihologice (reabilitarea psihologică) se realizează prin ședințe, de către psihologul, care va determina cauza dereglărilor de comportament ale minorului, va găsi metode de corijare a acestui tip de comportament, a deprinderilor, vocabularului minorului etc. Reabilitarea psihologică este o activitate de lungă durată, care poate fi coroborată cu prescripțiile și recomandările specialiștilor: medici, pedagogi și psihologi.

Există însă situații de existență a unor boli sau devieri psihice care solicită aplicarea măsurilor de reabilitare cu aspect medical. În acest context este necesar ca legiuitorul nostru să facă distincție între existența unor asemenea boli, la minor, care determină comportamentul ilegal, sau comportamentul se datorează lipsei de conștientizare a acțiunilor din cauza vârstei. Din aceste considerente, susținem pe deplin propunerea autorului A. Opalco⁵³ de a extrage măsurile cu caracter medical din contextul celor educative și de a completa Codul penal cu un nou articol „Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical minorilor”.

În cazul obligării minorului de a urma tratamentul medical de reabilitare psihologică, în perioada de 5 zile, se contactează serviciul de asistență psihopedagogică sau un alt serviciu abilitat cu drept de a realiza reabilitarea psihologică a minorilor, aflat în raza domiciliului/reședinței temporare a minorului în Republica Moldova și, în comun, cu psihologul planifică acțiunile de realizare a măsurii cu caracter educativ. În termen de 5 zile de la finalizarea cursului de reabilitare psihologică, organul de probațiune informează cu privire la aceasta instanța de judecată sau, după caz, procurorul, anexând copia raportului de evaluare psihologică și exclude minorul din evidență.

Obligarea minorului de a urma cursul de învățământ obligatoriu este o altă măsură de constrângere cu caracter educativ, care constă în asigurarea și/sau supravegherea frecvenței de către minorul infractor a cursului de învățământ obligatoriu. Conform legislației în vigoare, obligativitatea frecvenței învățământului general o are minorul până la 16 ani, responsabilitatea școlarizării revine părinților sau altor reprezentanți legali, precum și autorităților administrației publice locale.

În cele mai dese cazuri, copiii în conflict cu legea sunt cei care abandonează școala și uneori părinții nu pot să-i determine s-o frecventeze. Astfel, instanța de judecată va obliga minorul

⁵² Opalco A. Obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică drept măsură de constrângere cu caracter educativ aplicată în dreptul penal. Revista națională de drept, nr. 11, 2012, p. 45.

⁵³ Ibidem, p. 46 – 47.

infractor să urmeze cursul de învățământ obligatoriu, prin intermediul consilierului de probațiune care va contacta instituția de învățământ, aflată în raza domiciliului / reședinței temporare a minorului sau unde este înmatriculat minorul și, în comun, cu reprezentantul instituției de învățământ va planifica acțiunile de realizare a măsurii de constrângere cu caracter educativ.

În termen de 5 zile de la primirea actelor, privind urmarea cursului de învățământ obligatoriu, procurorul / instanța de judecată, care a examinat cauza în fond despre executarea ordonanței / hotărârii, anexând copia fișei de caracterizare psihopedagogică a minorului și actul ce confirmă frecventarea cursului de învățământ obligatoriu, exclude minorul din evidență.

Ultima măsură de constrângere cu caracter educativ prevăzută de Cod penal al Republicii Moldova este ***obligarea minorului de a participa la un program probațional***. Programele probaționale includ programe de corecție a comportamentului social și de reintegrare socială. Cele de corecție a comportamentului constau în modificarea comportamentului, viziunilor și capacităților care au condus la săvârșirea infracțiunilor, iar cele de reintegrare socială - în redobândirea capacităților de a soluționa problemele vieții sociale cotidiene.

Până la desfășurarea ședințelor de program, consilierul de probațiune efectuează o consiliere individuală cu subiectul probațiunii în vederea analizei percepției față de obligația aplicată, aprecierii nivelului de cultură generală, predispușerii persoanei de a participa la program. Ulterior, consilierul de probațiune stabilește data începerii programului probațional, fie individual sau în grup, pe perioada de probațiune, în vederea schimbării atitudinilor, convingerilor și comportamentului persoanelor asistate.

După finalizarea programului probațional, consilierul de probațiune întocmește o evaluare a subiectului probațiunii pentru stabilirea sporirii sau diminuării comportamentului vizat de specificul programului și impactului programului asupra conduitei persoanei în ansamblu.

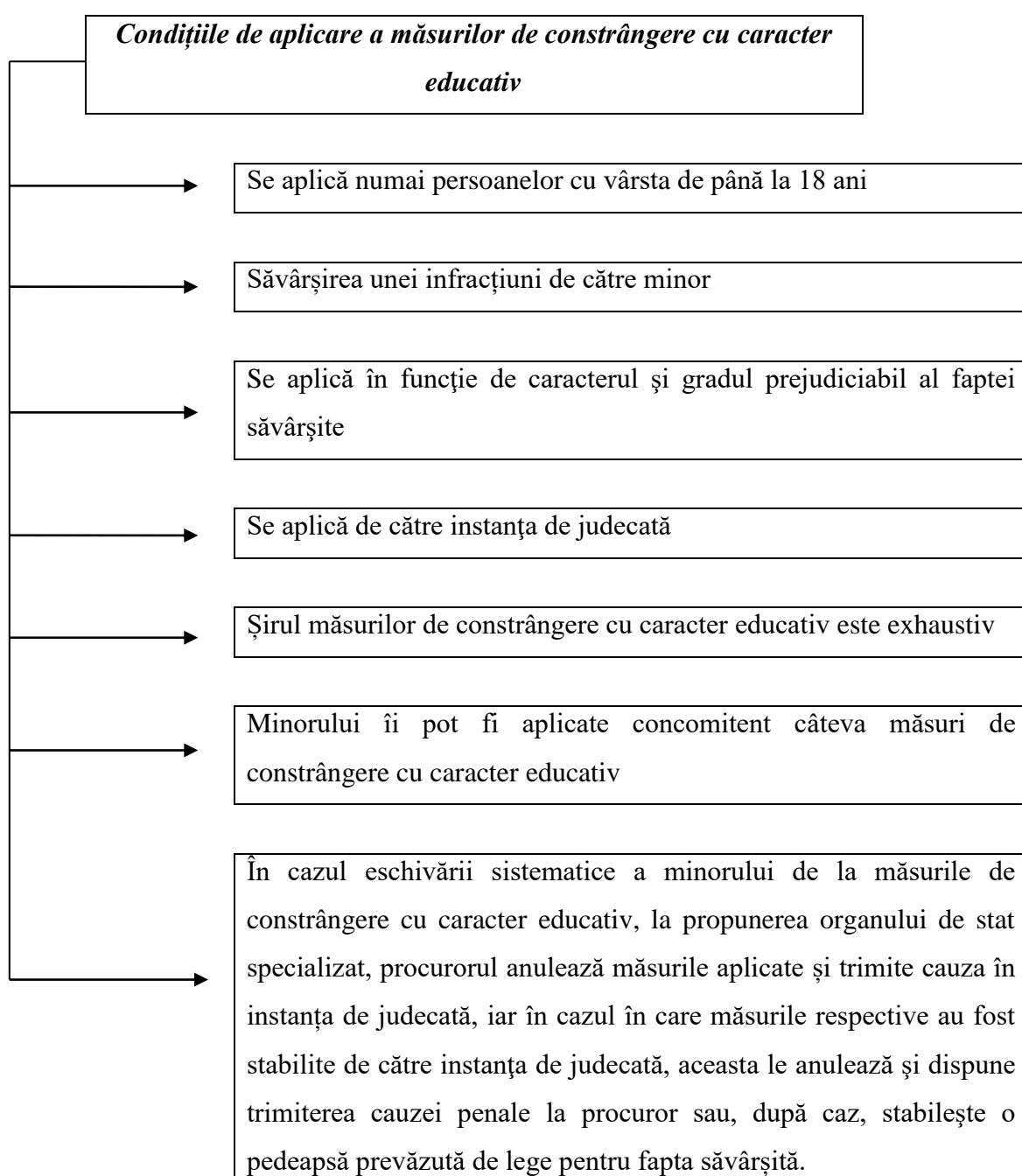
În cazul în care, în perioada de probațiune este necesară schimbarea programului probațional, consilierul de probațiune implică subiectul probațiunii în programul probațional respectiv. În termen de 5 zile, de la finalizarea programului probațional, organul de probațiune informează cu privire la aceasta instanța de judecată sau, după caz, procurorul, anexând copia confirmării privind participarea minorului la programul probațional și excluderea minorului din evidență.

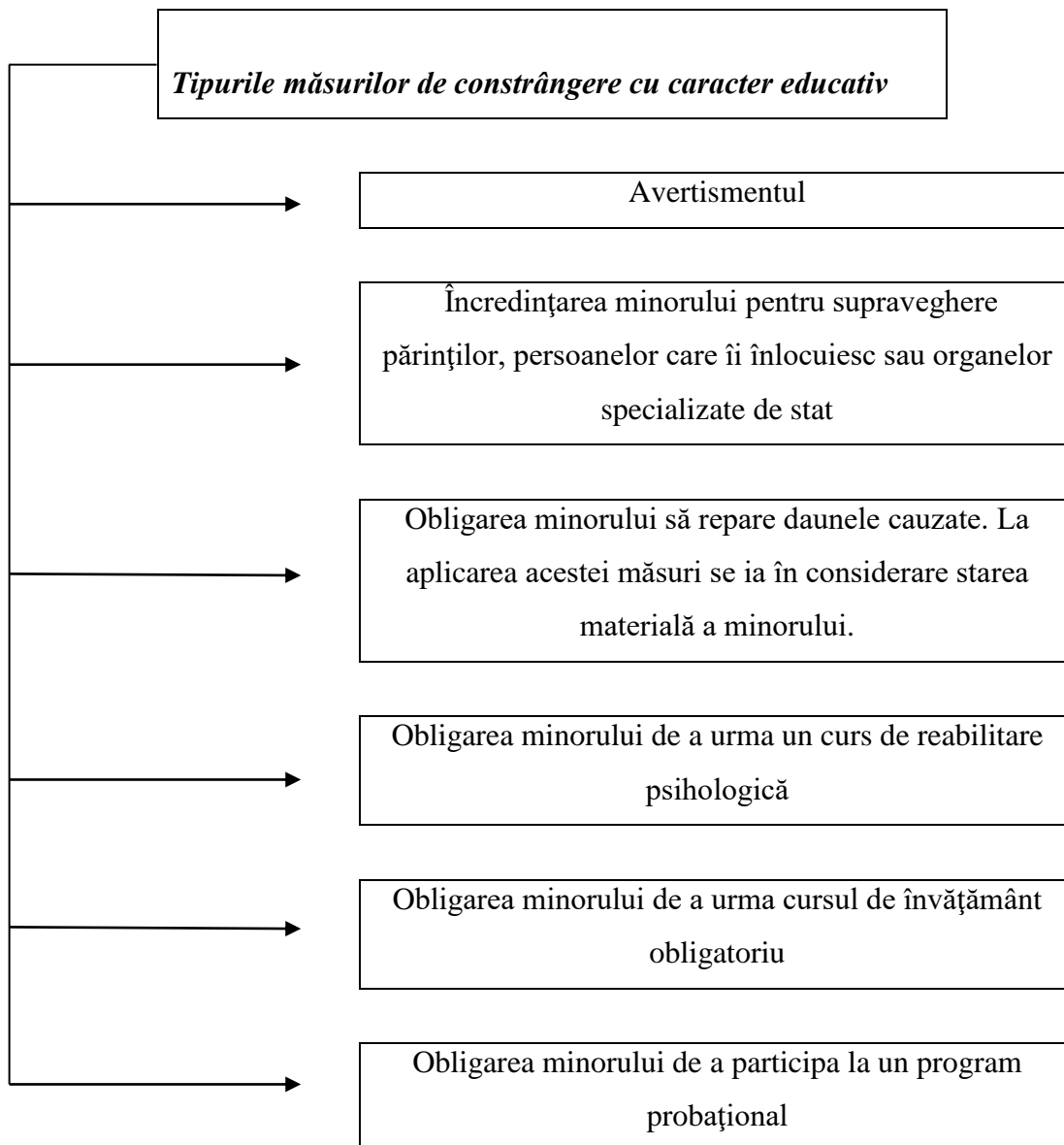
În situația în care subiectul probațiunii se eschivează de la frecventarea programului probațional sau de consiliere, stabilit ca obligație prin hotărârea instanței judecătorești, după prima absență nemotivată, consilierul de probațiune întocmește un raport de constatare, iar la prezentarea subiectului solicită o explicație și îi aduce la cunoștință consecințele neprezentării la programul probațional. În cazul absenței nemotivate repetate (două și mai multe absențe) de la ședințele de program, impuse prin obligație, consilierul de probațiune înaintează în instanța de judecată / procurorului un demers cu materialele corespunzătoare, solicitând anularea măsurilor educative. Ca

urmare, procurorul anulează măsurile aplicate și trimite cauza în instanța de judecată, iar în cazul în care măsurile respective au fost stabilite de către instanța de judecată, aceasta le anulează și dispune trimiterea cauzei penale la procuror sau, după caz, stabilește o pedeapsă prevăzută de lege pentru fapta săvârșită.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Măsurile de constrângere cu caracter educativ se aplică persoanelor liberate de răspundere penală în conformitate cu art. 54 C. pen. al RM sau de pedeapsă penală în conformitate cu art. 93 C. pen. al RM.

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Codul de executare al Republicii Moldova, nr. 443 din 24.12.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 214-220 din 05.11.2010 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128195&lang=ro#.
3. Legea cu privire la probațiune, nr. 8 din 14.02.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 13-19 din 22.01.2016 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122825&lang=ro#.

4. Regulament de planificare a probațiunii, aprobat prin Ordinul ministrului justiției, nr. 347 din 30.12.2019 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119918&lang=ro.
5. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V., ș.a. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, Chișinău, 2005.
6. Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a. casa de editură și Presă ȘANSA. București, 2000.
7. Opalco A. Obligarea minorului de a urma un curs de tratament medical de reabilitare psihologică drept măsură de constrângere cu caracter educativ aplicată în dreptul penal. Revista națională de drept, nr. 11, 2012.
8. Spatari M. Les mesures de coercition à caractère éducatif dans la législation pénale de la Roumanie et de la République de Moldova. Lettre de l'Est, nr. 25, 2021, pe site – ul oficial al „Association Francophone des Chercheurs sur les Pays de l’Est” (AFCPE), [online]: https://dice.univ-amu.fr/sites/dice.univ-amu.fr/files/article/lettre_de_lest_25.pdf?fbclid=IwAR3GHm9cwYDU8j7XqzmJQkVMQ0MgLOYX3D4vAU-Eh-JqMB4oj44CBh oW 6YE, p.33-39.
9. Spatari M. La délinquance juvénile: un problème grandissant dans la République de Moldova. Lettre de l'Est, nr. 26, 2021, pe site – ul oficial al „Association Francophone des Chercheurs sur les Pays de l’Est” (AFCPE), https://dice.univ-amu.fr/sites/dice.univ-amu.fr/files/article/lettre_de_lest_26.pdf, p.22-25.
10. Егоров В. С. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности, Московский психологический институт, 2002.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce înțelegeți prin măsuri de constrângere cu caracter educativ?
2. Cui pot fi aplicate măsurile de constrângere cu caracter educativ?
3. Care sunt condițiile de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter educativ?
4. Care sunt tipurile măsurilor de constrângere cu caracter educativ prevăzute în C. pen. al RM?
5. Care sunt particularitățile aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ?

AVERTISMENT

Eu, subsemnatul(ta) _____
Am fost informat(ă) de către consilierul de probațiune _____
despre Hotărârea instanței de judecată/ordonanța procurorului _____ nr. _____ din _____ cu
privire la aplicarea măsurii de constrângere cu caracter educativ, conform art. 104 alin. (1) lit. a) CP RM:
_____.

Sunt înștiințat(ă) despre consecințele încălcării măsurii de constrângere cu caracter educativ și a cerințelor legislației execuțional-penale (la propunerea organului de probațiune instanța de judecată anulează măsurile aplicate și decide trimiterea cauzei penale procurorului sau stabilește pedeapsa conform legii).

Sunt obligat(ă):

- să îndreptățesc încrederea acordată de instanța de judecată/procuror;
- să nu comit infracțiuni și contravenții;
- să nu am un comportament violent sau agresiv.

_____ 20__
Consilierul de probațiune _____
Minorul _____
Reprezentantul legal _____
Reprezentantul autorității tutelare _____

ACT

privind asigurarea executării măsurilor de constrângere cu caracter educativ

*(încredințarea minorului pentru supraveghere părinților,
persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat)*

_____ 20____

INTOCMIT:

De consilierul de probațiune _____ al Biroului de probațiune _____

AU PARTICIPAT:

Minorul _____

Reprezentantul legal al minorului _____

Reprezentantul autorității tutelare _____

1. Scopul și obiectivele supravegherii constă în _____
2. Măsurile/obligațiile impuse de instanța de judecată sau ordonanța procurorului persoanei supravegheate și consecințele nerespectării lor _____.

3. Pe durata termenului de încredințare, minorul trebuie să se supună următoarelor măsuri de supraveghere:

a) să respecte normele de conduită, care se referă, în principal, la *„a nu avea un comportament violent sau agresiv, ori o atitudine nepotrivită sau un limbaj necorespunzător, care ar putea prejudicia reprezentanții legali, organele specializate de stat, personalul de probațiune, precum și alte persoane aflate sub supraveghere”*.

b) să anunțe, în prealabil, orice schimbare de domiciliu, reședință sau locuință și orice deplasare care depășește 5 zile, precum și întoarcerea;

c) să comunice și să justifice schimbarea locului de muncă, în caz dacă este angajat.

4. Prezentul act este redactat în trei exemplare originale, câte unul pentru fiecare parte.

Consilierul de probațiune _____

Reprezentantul legal _____

Reprezentantul autorității tutelare _____

5.3. EXPULZAREA (art. 105 C. pen. al RM)

Măsura cea mai eficientă față de cetățenii străini sau apatrizii care au săvârșit infracțiuni pe teritoriul RM și care prezintă un pericol pentru valorile sociale apărute de legea penală este expulzarea. Potrivit art. 105 C. pen. al RM cetățenilor străini și apatrizilor, care au fost condamnați pentru săvârșirea unor infracțiuni li se poate interzice rămânerea pe teritoriul țării.

Această măsură de siguranță este destinată să înlăture starea de pericol ce decurge din temerea că cetățeanul străin sau apatrizidul domiciliat în afara teritoriului țării, care a săvârșit o infracțiune de competența instanțelor țării noastre, ar putea, rămânând în continuare pe acest teritoriu să săvârșească noi infracțiuni. Starea de pericol se deduce din fapta săvârșită și din împrejurările comiterii acesteia, din legătura ei cu mediul social în care a fost săvârșită. Înlăturarea acestei stări este posibilă prin ruperea infractorului de acest mediu, adică, ținând seama de condiția sa de străin, prin interzicerea de a mai rămâne pe teritoriul țării și, prin urmare, prin îndepărtarea silită de pe acest teritoriu.⁵⁴

Expulzarea poate fi aplicată dacă sunt întrunite următoarele condiții:

a) infractorul să fie cetățean străin sau să fie o persoană fără cetățenie cu domiciliul în străinătate în momentul pronunțării hotărârii.⁵⁵ Această condiție personală, privitoare la cetățenia sau situația infractorului, trebuie să existe în momentul când are loc judecata. Un cetățean străin care a dobândit cetățenia după săvârșirea faptei, dar înainte de judecarea cauzei privitoare la acea faptă, nu mai poate fi supus măsurii de siguranță a expulzării, decât numai dacă, între timp, i s-ar retrage cetățenia; aceasta potrivit principiului că naționali nu pot fi expulzați. La fel, în situația când infractorul este o persoană fără cetățenie, lipsa domiciliului în țară trebuie să existe în raport cu momentul când are loc judecata. Față de străinul fără cetățenie căruia i s-a acordat dreptul de a domicilia în țară, după săvârșirea infracțiunii și care continuă să beneficieze de acest drept, nu se va putea lua măsura de siguranță a expulzării,⁵⁶

b) din datele cauzei să rezulte că rămânerea în țară a infractorului constituie o stare de pericol social.⁵⁷ Această condiție este impusă de principiul general care stă la baza reglementării măsurilor de siguranță în codul penal, principiu în care se arată că măsurile de siguranță - ca sancțiuni de drept penal - au drept scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii de infracțiuni.

Deci, fără existența unei stări de pericol social și fără temerea săvârșirii de infracțiuni pe care o provoacă o astfel de stare, nu se poate lua nici una dintre măsurile de siguranță prevăzute de legea penală și deci nici măsura de siguranță a expulzării.⁵⁸

⁵⁴ Bulai C., Bulai B. N. Manual de drept penal. Partea generală. Ed. Universul Juridic. București, 2007, p. 627-628.

⁵⁵ Alecu Gh., Instituții de drept penal. Partea generală și specială. Ovidius University Press. Constanța, 2010 p. 238.

⁵⁶ Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. ș.a. op. cit., p. 295.

⁵⁷ Alecu Gh., op. cit., p. 238.

⁵⁸ Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. ș.a. op. cit., p. 295-296.

c) fapta săvârșită în țară (sau în străinătate) și dedusă în fața instanțelor judecătorești din țară să constituie infracțiune.⁵⁹ Nu este suficient deci ca fapta săvârșită de străin să fie prevăzută de legea penală, trebuie ca ea să aibă și să-și păstreze caracterul penal. Nu interesează dacă infracțiunea a fost săvârșită în țară sau în străinătate, suficient că ea se află dedusă în fața instanțelor judecătorești din țară, potrivit dispozițiilor privitoare la aplicarea legii penale în spațiu.⁶⁰

d) prevederile art. 105 alin. (3) C. pen. al RM impune judecătorului încă o condiție privind aplicarea expulzării - la luarea deciziei cu privire la aplicarea acestei măsuri să se țină cont de dreptul la respectarea vieții private a cetățenilor străini și apatrizilor. Astfel, respectarea dreptului la viață privată poate invalida legalitatea măsurii expulzării în cazul în care cetățeanul străin sau apatridul este căsătorit cu un cetățean al RM, are copii sau a înfiat copii care sunt cetățeni ai RM și care au domiciliul în RM, iar prin această măsură ea este împiedicată să ducă o viață normală de familie. De asemenea, luarea acestei măsuri trebuie să fie extrem de chibzuită și motivată în raport cu încercarea de a conserva alte valori - ordinea publică, siguranța sau altele, când este cazul unui străin care se află pe teritoriul RM de timp îndelungat, unde domiciliază și părinții lui, alte rude, în special, dacă el nu a rupt contactul cu ei. În asemenea situație, expulzarea îi îndepărtează de ei și, cu toate că el încearcă să rămână în contact cu ei prin corespondență, există o atingere a dreptului de a se respecta viața de familie, garantat de paragraful 1 al art. 8 al CEDO.⁶¹

Expulzarea străinului se face, de regulă, către țara al cărei cetățean este, ori dacă nu are cetățenie, în țara unde își are domiciliul. În orice caz, expulzarea se face cu o destinație precisă, într-o anumită țară și doar prin scoaterea în afara granițelor.⁶² Măsura expulzării însoțește, de regulă, pedeapsa privativă de libertate și se aduce la îndeplinire după executarea acestei pedepse. Dacă a intervenit o cauză care împiedică continuarea procesului penal, expulzarea va fi executată de îndată ce hotărârea va rămâne definitivă.⁶³

Expulzarea nu poate fi adusă la îndeplinire dacă există motive serioase de a crede că cel expulzat riscă să fie supus la tortură sau tratament inuman în statul în care urmează a fi expulzat.

Procedura de aplicare a expulzării este reglementată de Regulamentul cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova.⁶⁴

⁵⁹ Alecu Gh., op. cit., p. 238.

⁶⁰ Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. ș.a. op. cit., p. 295.

⁶¹ Botnaru S., Șavga A., Grosu Vl., Grama M., op. cit., p. 545-546.

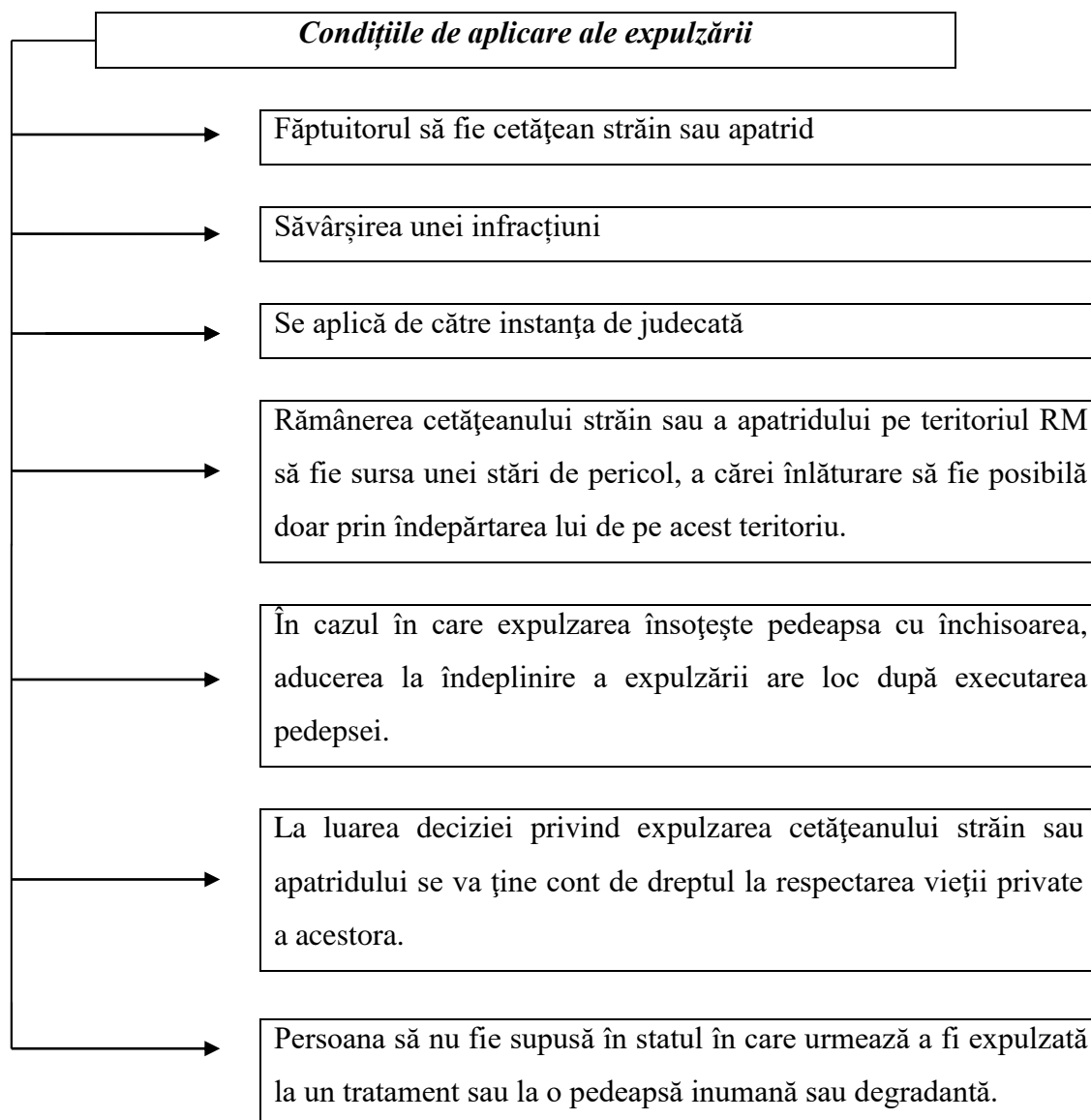
⁶² Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a revăzută și adăugită. Casa de Editură și Presă ȘANSA. București, 2000, p. 176.

⁶³ Alecu Gh. Instituții de drept penal. Partea generală și specială. Ovidius University Press. Constanța, 2010, p. 238.

⁶⁴ Hotărârea Guvernului nr. 492 din 07.07.2011 pentru aprobarea regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 114-116 din 15.07.2011. [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=&lang=ro#.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Expulzarea constă în obligarea cetățenilor străini sau a apatrizilor, care nu au domiciliul permanent pe teritoriul Republicii Moldova, care au fost condamnați pentru comiterea unor infracțiuni, să părăsească imediat țara în cazul aplicării pedepsei neprivative de libertate sau după executarea pedepsei cu închisoarea, dacă în urma săvârșirii infracțiunii prezența lui în țară constituie un pericol.

Bibliografie:

- Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
- Hotărârea Guvernului nr. 492 din 07.07.2011 pentru aprobarea regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova //

Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 114-116 din 15.07.2011. [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120568&lang=ro#.

3. Alecu Gh. Instituții de drept penal. Partea generală și specială. Ovidius University Press. Constanța, 2010.
4. Bulai C., Bulai B. N. Manual de drept penal. Partea generală. Ed. Universul Juridic. București, 2007.
5. Dongoroz V., Kahane S., Oancea I. ș.a. Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală. Vol. II. Ediția a II-a. Editura ALL BECK. București, 2003.
6. Mitrache C. Drept penal român. Partea generală. Ediția a IV-a revăzută și adăugită. Casa de Editură și Presă ȘANSA. București, 2000.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce înțelegeți prin expulzare?
2. Cui poate fi aplicată expulzarea?
3. Care sunt condițiile de aplicare ale expulzării?
4. Care este procedura de aplicare a expulzării?

5.4. CONFISCAREA SPECIALĂ (art. 106 C. pen. al RM)

*Confiscarea specială reprezintă o măsură de siguranță, adică o măsură de precauție, de prudență a statului, care înțelege necesitatea de a-l lipsi pe făptuitor de orice obiect pe care, în materialitatea lui, l-ar putea folosi la comiterea unei infracțiuni.*⁶⁵

Confiscarea specială are următoarele trăsături:

- a) este măsura de siguranță ce constă în trecerea în patrimoniul statului a unor bunuri, în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;
- b) este o sancțiune penală, ce are *caracter personal* (nu sunt aplicabile prevederile referitoare la indivizibilitatea sau solidaritatea răspunderii civile) și *irevocabil*;
- c) se dispune împotriva persoanei care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și nejustificată, în cazul în care se apreciază că există o stare de pericol prin lăsarea în circulație a anumitor bunuri, iar prin luarea măsurii de siguranță a confiscării starea de pericol poate fi înlăturată; nu prezintă importanță cine este deținătorul sau posesorul bunului la momentul în care este executată măsura confiscării.⁶⁶

⁶⁵ Reniță Gh. Poate fi confiscat mijlocul de transport folosit pentru trecerea ilegală a mărfurilor peste frontiera vamală (Partea I). Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr.4 (47), p. 47-55.

⁶⁶ Udroui M. Drept penal. Partea generală. Noul Cod penal. Ed. C. H. BECK. București, 2014, p. 315-316.

Confiscarea specială se poate aplica chiar dacă făptuitorului nu i se stabilește o pedeapsă penală, deoarece pedeapsa se stabilește în funcție de gravitatea faptei și a pericolului pe care îl prezintă persoana pentru societate, pe când confiscarea, în calitate de măsură de siguranță, privește pericolul ce emană de la anumite lucruri. Din aceste considerente, ea nu este dependentă în genere de stabilirea pedepsei de către judecător sau de liberarea condamnatului înainte de termen de executarea pedepsei. Mai mult ca atât, confiscarea specială poate fi impusă și în cazurile de liberare de răspunderea penală.⁶⁷

Instituția confiscării speciale este cunoscută de toate legislațiile moderne. Unele state au operat o inversare a sarcinii probatoriului în ceea ce privește dovedirea caracterului licit al dobândirii unor bunuri. Instanța de judecată deține în acest caz forța deplină de apreciere, iar procurorul trebuie să prezinte doar faptul că există unele indicii că bunurile au fost dobândite din comiterea unor infracțiuni sau că ele nu au fost legal dobândite.⁶⁸

Potrivit art.106 alin. (2) C. pen. al RM sunt supuse confiscării speciale bunurile (inclusiv valorile valutare):

- a) utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni;
- b) rezultate din infracțiuni, precum și orice venituri din valorificarea acestor bunuri;
- c) date pentru a determina săvârșirea unei infracțiuni sau pentru a-l răsplăti pe infractor;
- e) deținute contrar dispozițiilor legale;
- f) convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunurile rezultate din infracțiuni și din veniturile de la aceste bunuri;
- g) care constituie obiectul infracțiunilor de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului.

În cazul în care aceste bunuri nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se confiscă contravaloarea acestora.

Condițiile de aplicare a confiscării speciale:

1. Dacă bunurile rezultate din infracțiuni și veniturile de la aceste bunuri au fost comasate cu bunurile dobândite legal, se confiscă acea parte din bunuri sau contravaloarea acestora care corespunde valorii bunurilor rezultate din infracțiuni și a veniturilor de la aceste bunuri.

2. Dacă bunurile menționate la alin. (2) lit. a) și b) aparțin sau au fost transferate oneros unei persoane care nu știa și nici nu trebuia să știe despre scopul utilizării sau originea bunurilor, se confiscă contravaloarea acestora.

3. Dacă bunurile respective au fost transferate cu titlu gratuit unei persoane care nu știa și nici nu trebuia să știe despre scopul utilizării sau originea acestora, bunurile se confiscă.

⁶⁷ Botnaru S., Șavga A., Grosu Vl., Grama M., op. cit., p. 550.

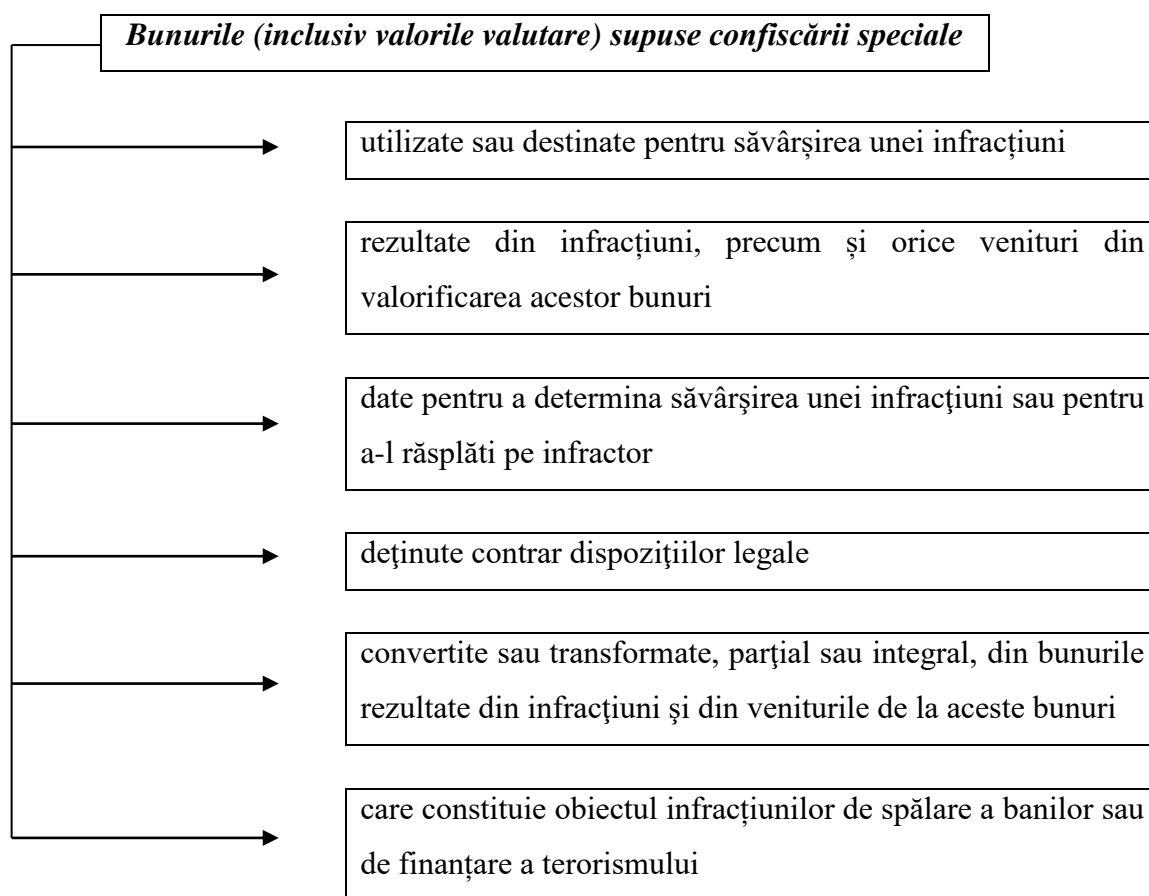
⁶⁸ Antoniu G., Toader T. Explicațiile noului Cod penal. Vol., II. Art. 53-187. Ed. Universul Juridic. București, 2015, p. 310-311.

4. Confiscarea specială se poate aplica chiar dacă făptuitorului nu i se stabilește o pedeapsă penală.

5. Confiscarea specială nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite prin intermediul unui organ de presă sau al oricărui alt mijloc de informare în masă.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni.

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Antoniu G., Toader T. Explicațiile noului Cod penal. Vol., II. Art. 53-187. Ed. Universul Juridic. București, 2015.
3. Moraru V. Confiscarea specială în dreptul penal. Chișinău, 2001.
4. Reniță Gh. Poate fi confiscat mijlocul de transport folosit pentru trecerea ilegală a mărfurilor peste frontiera vamală (Partea I). Revista Institutului Național al Justiției, 2018, nr.4 (47), p.47-55.

5. Udroi M. Drept penal. Partea generală. Noul Cod penal. Ed. C. H. BECK. București, 2014.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce înțelegeți prin confiscare specială?
2. Care sunt trăsăturile confiscării speciale?
3. Care sunt condițiile de aplicare a confiscării speciale?
4. Care bunuri sunt supuse confiscării speciale?

5.5. CONFISCAREA EXTINSĂ (art. 106¹ C. pen. al RM)

Lista măsurilor de siguranță prevăzute de C. pen. al RM a fost completată în anul 2014 cu una nouă – confiscarea extinsă. În timp ce *confiscarea specială* constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni, atunci *confiscării extinse* sunt supuse și alte bunuri, care, deși nu au fost utilizate la săvârșirea infracțiunilor, însă proveniența acestora rezultă din activități infracționale.

Condițiile de aplicare a confiscării extinse:

- Se aplică persoanelor condamnate pentru comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 158, 165, 206, 208¹, 208², 217–217⁴, 218–220, 236–240, 243, 248–253, 256, 260³, 260⁴, 279, 280, 283, 284, 290, 292, 302, 324–329, 330², 332–335¹ C. pen. al RM.
- Fapta a fost comisă din interes material.
- Valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește substanțial veniturile dobândite licit de aceasta.
- Instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar, că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la art.106¹ alin. (1) C. pen. al RM.
- Confiscarea nu poate depăși valoarea bunurilor dobândite timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la adoptarea sentinței, care excedează nivelul veniturilor licite ale persoanei condamnate.

La aplicarea acestor prevederi legale se va lua în considerare și valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată sau de o persoană terță unui membru de familie, persoanelor juridice asupra cărora persoana condamnată deține controlul sau altor persoane care știau ori trebuiau să știe despre dobândirea ilicită a bunurilor.

La stabilirea diferenței dintre veniturile licite și valoarea bunurilor dobândite se va ține cont de valoarea bunurilor la data dobândirii lor și de cheltuielile făcute de persoana condamnată, inclusiv de persoanele cărora le-au fost transferate astfel de bunuri.

În situația în care bunurile supuse confiscării nu s-au păstrat în natură, sau au fost comasate cu bunurile dobândite licit, în locul lor se confiscă bani și bunuri care acoperă valoarea acestora.

La fel se vor confisca bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, inclusiv bunurile, în care au fost transformate sau convertite bunurile provenite din activitățile infracționale, precum și veniturile sau foloasele obținute din aceste bunuri.

Noțiuni și dispoziții sistematizate

Confiscarea extinsă este o măsură de siguranță care constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni, precum și alte bunuri, care, deși nu au fost utilizate la săvârșirea infracțiunilor, însă proveniența acestora rezultă din activități infracționale.

Condițiile de aplicare ale confiscării extinse

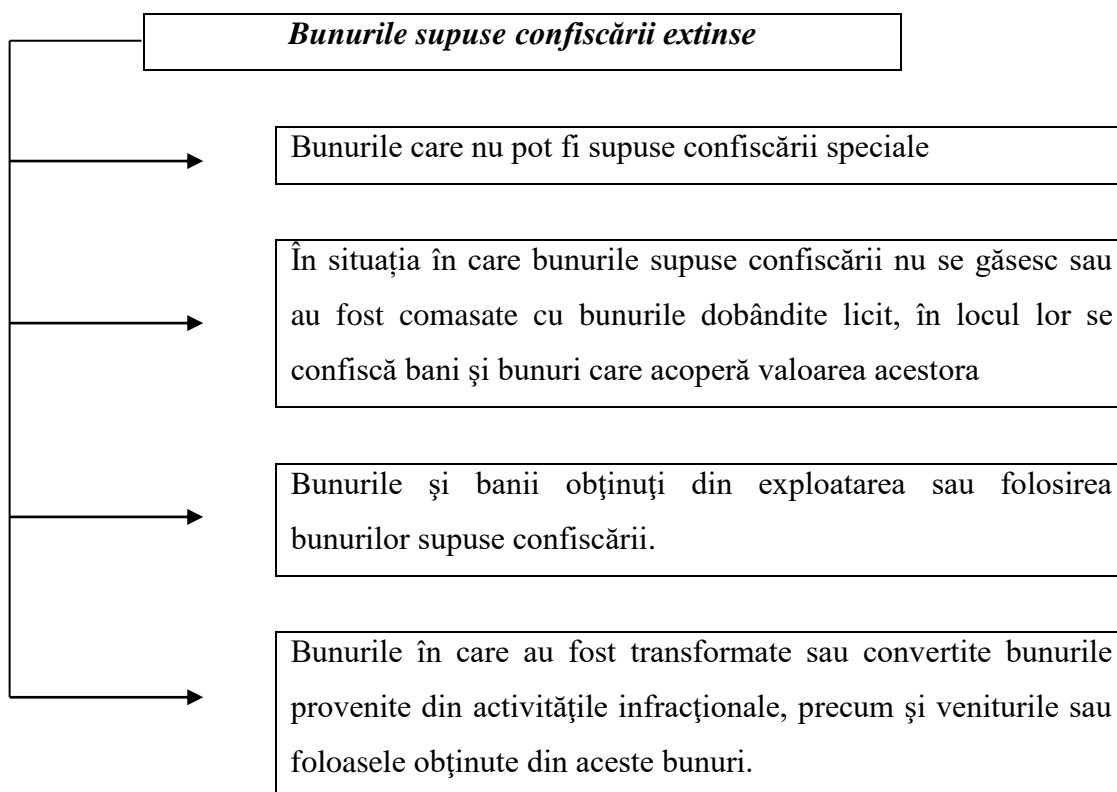
Se aplică în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea infracțiunilor prevăzute la articolele 158, 165, 206, 208¹, 208², 217–217⁴, 218–220, 236–240, 243, 248–253, 256, 260³, 260⁴, 279, 280, 283, 284, 290, 292, 302, 324–329, 330², 332–335¹.

Fapta infracțională a fost comisă din interes material.

Valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește substanțial veniturile dobândite licit de aceasta.

Instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar, că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la art.106¹ alin. (1) C. pen. al RM.

Confiscarea nu poate depăși valoarea bunurilor dobândite timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, care excedează nivelul veniturilor licite ale persoanei condamnate.

Bibliografie recomandată:

1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74 din 14.04.2009 // [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?Doc_id=129474&lang=ro.
2. Udriou M. Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile. Editura C. H. Beck, București, 2019.
3. Stan Ad. Confiscarea extinsă – măsură de siguranță, sancțiune sui generis sau veritabilă pedeapsă? În: Revista Universul Juridic, 2019, nr. 2, p. 8-27.
4. Studiu analitic cu privire la mecanismele de recuperare și confiscare a activelor în Republica Moldova, iunie 2016, Pedro Gomes Pereira. Norwegian Ministry of Foreign Affairs. [online]: https://www.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/151214_Moldova%20AR%20pr.

Întrebări de autoevaluare:

1. Ce înțelegeți prin confiscare extinsă?
2. Care sunt condițiile de aplicare a confiscării extinse?
3. Care bunuri sunt supuse confiscării extinse?
4. Prin ce se deosebește confiscarea specială de confiscarea extinsă?